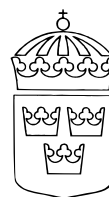

Redogörelse till riksdagen

2002/03:RB1

Årsredovisning för Sveriges riksbank
för räkenskapsåret 2002

Redog.
2002/03:RB1

Enligt 10 kap. 3 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank lämnar Riksbankens direktion denna redovisning för Riksbankens verksamhet under 2002. Redovisningen lämnas enligt samma lagrum till riksdagen, Riksdagens revisorer och riksbanksfullmäktige.

Direktionen föreslår

att riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning enligt förslaget.

Stockholm den 6 februari 2003

På direktionens vägnar:

LARS HEIKENSTEN

/Kerstin Alm

I beslutet har deltagit Lars Heikensten (ordförande), Eva Srejber (förste vice ordförande), Villy Bergström, Lars Nyberg, Kristina Persson och Irma Rosenberg.

Föredragande har varit Henrik Gardholm.

Innehåll

2002/03:RB1

INLEDNING	
Året i korthet	3
Året i siffror	4
Riksbankschefens kommentar	5
VERKSAMHETEN 2002	
Penningpolitik	8
Finansiell stabilitet	15
Kontanthantering	21
Statistik	22
Säkerhet	23
Internationell samverkan	24
Forskning	27
SÅ ARBETAR RIKSBANKEN	
Den penningpolitiska processen	29
Analysen av finansiell stabilitet	32
LEDNING OCH ORGANISATION	
Organisation	36
Direktion	38
Medarbetare	40
Riksbanksfullmäktige	43
RIKSBANKENS PRIS I EKONOMISK VETENSKAP	44
BOKSLUT	
Förvaltningsberättelse	46
Redovisningsprinciper	52
Balansräkning	54
Resultaträkning	55
Noter	56
Femårsöversikt	63
Dotterbolag	65
Ordlista	69
Publikationer	71
Bilaga 1: <i>remissyttranden</i>	72

Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbankens uppgifter är att upprätthålla ett fast penningvärde och att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Främsta verktyget för att påverka inflationen är reporäntan, som direktionen beslutar om.

För att kunna fatta välgrundade räntebeslut har Riksbanken betydande resurser för ekonomisk analys och forskning. Analyserna ligger också till grund för bankens övervakning av den finansiella stabiliteten. För att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende följer och rapporterar Riksbanken hur bankerna och finansmarknaderna fungerar.

Riksbanken har cirka 450 medarbetare och styrs av en direktion med en riksbankschef, Lars Heikensten, och fem vice riksbankschefer. Direktionens ledamöter utses av riksbanksfullmäktige för mandatperioder om sex år.

Året i korthet

- Inflationen, mätt som förändring av konsumentprisindex, uppgick till 2,4 procent. Stabiliteten i det finansiella systemet var fortsatt god. Den ekonomiska tillväxten i Sverige uppgick enligt Riksbankens senaste bedömning till 1,5 procent.
- Riksbanken höjde den 18 mars reporäntan med 0,25 procentenheter till 4,0 procent med verkan från den 20 mars. Den 25 april höjdes reporäntan till 4,25 procent med verkan från den 2 maj. Den 14 november sänktes reporäntan till 4,0 procent med verkan från den 20 november och den 4 december sänktes reporäntan till 3,75 procent med verkan från den 11 december. Reporäntan var 3,75 procent vid årets utgång.
- Riksbankschef Urban Bäckström meddelade att han skulle avgå vid utgången av år 2002, två år före mandatperiodens slut. Riksbanksfullmäktige utsåg den 13 juni Lars Heikensten till ny riksbankschef och Eva Srejber till ny förste vice riksbankschef från den 1 januari 2003. Båda valdes för en mandatperiod på sex år.
- Riksbanken publicerade under året fyra inflationsrapporter och två rapporter om den finansiella stabiliteten. Direktionsledamöterna höll ett hundratall offentliga anföranden.
- Crane & Co övertog driften av Tumba Bruks sedeltryckeri och pappersbruk. Myntverket övertogs av Nordic Coin AB.
- Inriktningsbeslut fattades om försäljning av det helägda bolaget Pengar i Sverige AB. Bolaget delades senare i Svensk Kontantförsörjning AB och Pengar i Sverige AB. En omfattande förändring av kontanthanteringens struktur sker i början av 2003.
- Förberedelser vidtogs för att under 2003 överföra produktionen och utvecklingen av finansmarknadsstatistiken och delar av betalningsbalansstatistiken till Statistiska centralbyrån, SCB.

- Diskontot ersattes av en referensränta som fastställs av Riksbanken den 1 januari och den 1 juli varje år. Referensräntan är Riksbankens reporänta vid utgången av föregående halvår, avrundat till närmast högre halva procentenhet.
- Riksbankens roll som exklusiv agent för Riksgäldskontorets valutaväxlingar upphörde som en följd av regeringens beslut att låta Riksgäldskontoret välja andra motparter än Riksbanken för valutatransaktioner.
- Nytt riksbanksfullmäktige tillträdde efter årets allmänna val. Jan Bergqvist efterträdde Sven Hulterström som ordförande, Johan Gernandt kvarstår som vice ordförande.
- Riksbanksfullmäktige valde i december Irma Rosenberg till ny vice riksbankschef och ledamot av direktionen med en mandatperiod på sex år från och med den 1 januari 2003.
- Riksbankens resultat blev -71 miljoner kronor. Kronans förstärkning påverkade resultatet negativt med 13,2 miljarder kronor.

Året i siffror

Nyckeltal	2002	2001	2000
<i>Vid årets utgång</i>			
Årets resultat (mdkr)	-0,1	19,3	20,3
Guld- och valutareserv (mdkr)	169	165	168
Antal årsanställda	437	427	411
Reporänta (procent)	3,75	3,75	4,00
Kort ränta (tre månader SSVX, procent)	3,57	3,70	4,09
Lång ränta (tio år statsobligationer, procent)	4,71	5,35	4,86
<i>I genomsnitt</i>			
BNP (procentuell förändring)	1,5	0,8	4,4
Arbetslöshet (procent)	4,0	4,0	4,7
Inflation, mätt med KPI (procentuell förändring)	2,4	2,6	1,3
Inflation, mätt med UNDEX (procentuell förändring)	2,5	2,8	1,4

EMU i centrum inför 2003

Stora kast på de finansiella marknaderna och skiftande konjunktutsikter präglade det gångna året. Samtidigt återvände inflationen ner mot målet, i linje med Riksbankens bedömning. Nu väntar ett spännande år med bland annat folkomröstning om ett svenskt deltagande i valutaunionen. Samtidigt fortsätter arbetet med att ytterligare effektivisera Riksbankens verksamhet, skärpa vår ekonomiska analys och ta nya steg för att öka öppenheten.

Aktiemarknaden i blickpunkten

Aktiemarknaden var i fokus under 2002. Efter en viss återhämtning under våren föll börserna åter kraftigt under sommaren. Vid slutet av året var värdet på de 500 största börsföretagen i USA cirka 40 procent lägre än toppnoteringen i mars 2000. Stockholmsbörsen föll under 2002 med 37 procent.

Den ekonomiska utvecklingen dämpades av det omfattande börsfallet. Många hushåll drabbades av påtagliga förmögenhetsminskningar. Samtidigt blev företagens finansiering dyrare i den osäkra miljö som rådde, särskilt vad gällde riskkapital. Därmed hölls både konsumtion och investeringar tillbaka. Men trots svarta rubriker i media blev konsekvenserna för den svenska ekonomin mindre än man kunnat befara, vilket bland annat berodde på att finanspolitiken var expansiv.

Inte heller i det finansiella systemet blev effekterna så problematiska som man kunnat frukta. Aktieinvesteringarna var i begränsad utsträckning finansierade med lån i bankerna, något som Riksbanken löpande uppmärksammat i sina analyser. I årets sista rapport om den finansiella stabiliteten konstaterades att det inte fanns några akuta enskilda hot mot stabiliteten, även om utvecklingen manade till ökad uppmärksamhet. Ändå reser utvecklingen viktiga frågor inför framtiden, till exempel rörande regelverket för de finansiella marknaderna och ansvaret hos finansiella aktörer.

Inflationen nära målet

Mycket tydde under våren 2002 på att en konjunkturuppgång i Sverige skulle ta fart redan till hösten. Samtidigt var resursutnyttjandet i svensk ekonomi i början av året av allt att döma högt, även om det i vissa industrisektorer fanns en del överkapacitet, främst i telekomsektorn. När vi i årets första inflationsrapport i mars blickade framåt två år verkade inflationen komma att ligga något över målet. För att säkra en stabil återhämtning valde Riksbanken att höja styrrentan i två omgångar med sammanlagt 0,5 procentenheter till 4,25 procent. Höjningarna genomfördes också i ljuset av att inflationen vid den aktuella tidpunkten låg på en hög nivå och riskerade att påverka inflationsförväntningarna. Under våren vände dock prisökningstakten som prognostiserats ned mot målet på 2 procent.

Oro på de finansiella marknaderna, i spåren bland annat av de tidigare upplåsta aktiekurserna, krigsriskerna och företagsskandaler, bidrog till att före-

tags- och konsumentförtroendet började falla i flera länder under sommaren. Riksbanken skrev, tillsammans med de flesta andra prognosmakare, ner sina konjunkturprognoser. Inflationsbedömningarna i årets två sista inflationsrapporter visade på en prisökningstakt strax under målet. Riksbanken sänkte därför styrräntan vid två tillfällen under hösten. Sammantaget blev inflationen något högre än Riksbankens mål under 2002.

Väl förberedda för EMU

Sedan partiledarna enats om att en folkomröstning om ett svenskt deltagande i valutaunionen skall hållas i september har diskussionen om EMU tagit fart. Riksbanken kommer att bidra till debatten genom att på ett sakligt sätt informera om de frågor som berör oss och om förutsättningarna för att uppnå de mål som riksdagen satt upp för vår verksamhet.

Frågan om medlemskap i valutaunionen är komplex. Det finns argument både för och emot och de har både politisk och ekonomisk karaktär. Självfallet avser inte Riksbanken att engagera sig i någon kampanj. Vi skall kunna fortsätta vår verksamhet med bibehållet förtroende dagen efter folkomröstningen, oberoende av hur utfallet blir.

Redan nu präglar dock ett eventuellt införande av euron vår verksamhet, inte minst på ett praktiskt plan. Vi måste vara väl förberedda om svenska folket röstar för ett inträde. Det handlar om att i samarbete med den finansiella sektorn säkra att betalningssystemet kan hantera en övergång till euron vid den tidpunkt som riksdagen lägger fast. Elektroniska betalningar skall kunna fungera och nya sedlar och mynt skall vara tillgängliga.

Utmaningar de närmaste åren

Om Sverige inte går med i valutaunionen kommer penningpolitiken att bedrivas enligt samma principer som idag. Annorlunda blir det vid ett deltagande, då ansvaret för att upprätthålla prisstabilitet i huvudsak måste utövas på europeisk nivå. Som medlemmar i valutaunionen måste vi engagera oss mer i den europeiska penningpolitiska diskussionen. Själv kommer jag att delta när den europeiska centralbanken fattar sina räntebeslut. Vår roll när det gäller ekonomisk politik i Sverige kommer också att förändras. Ansvaret för stabiliseringspolitiken övergår till riksdag och regering.

Under senare år har tre ambitioner varit vägledande för Riksbankens arbete. Vi har strävat efter att effektivisera verksamheten, vi har satsat på fördjupad ekonomisk analys och vi har eftersträvat en hög grad av öppenhet. Exakt hur vi skall organisera vårt arbete för att uppfylla det som Riksdagen ålägger oss om Sverige går in i valutaunionen är något vi har tid att fundera på. Klart är dock att vår satsning på analys och effektivitet under senare år och de erfarenheter vi gjort både när det gäller penningpolitik och finansiell stabilitet är en god grund att stå på.

Under 2003 fortsätter arbetet med att lägga över stora delar av statistikproduktionen på SCB, att bringa ner vårt tidigare stora engagemang i kontant-hanteringen och att överlåta sedelproduktionen på nya ägare. Kan vi fortsätta

att ytterligare effektivisera vår verksamhet ska vi göra det, oavsett om Sverige väljer euron eller ej. Också när det gäller analysen skall nya steg tas. Öppenheten har kommit långt i ett internationellt perspektiv, men fortfarande finns mer att göra för att politiker och allmänhet skall kunna utvärdera Riksbankens arbete på ett bra sätt.

Tack till kollegor och medarbetare

Låt mig avslutningsvis tacka mina kollegor i direktionen för ett trevligt och givande samarbete under det gångna året.

Ett särskilt tack vill jag rikta till Urban Bäckström i första hand för de insatser han gjort för Riksbanken, men också på ett mer personligt plan för ett utomordentligt samarbete under åtta intensiva, roliga och utvecklande år.

Samtidigt vill jag hälsa den nya direktionsledamoten Irma Rosenberg välkommen. Jag vill också tacka det tidigare fullmäktige med Sven Hulterström i spetsen och hälsa nuvarande fullmäktige och dess ordförande Jan Bergqvist välkommen. Sist, men definitivt inte minst, vill jag tacka medarbetarna på Riksbanken för ett utmärkt arbete under 2002.

Stockholm i februari 2003

Lars Heikensten

Penningpolitik

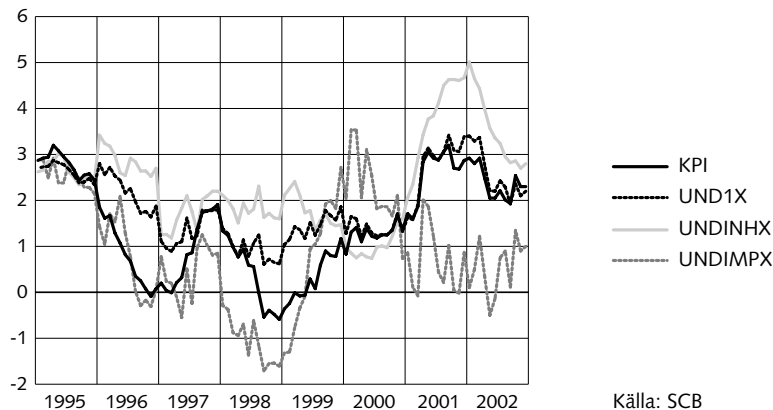
Inflationen uppgick 2002 till i genomsnitt 2,4 procent mätt som ökning av konsumentprisindex (KPI). Den underliggande inflationen (UNDIX) var i genomsnitt 2,5 pro-cent. Inflationstakten dämpades under året och i december var den 2,3 procent enligt KPI respektive 2,2 procent enligt UNDIX. BNP-tillväxten beräknas enligt Riksbankens senaste inflationsrapport ha varit 1,5 procent medan sysselsättningen var i stort sett oförändrad.

Skuldanpassningen fortsatte till följd av nedgången på aktiebörserna men samtidigt var världsekonomin inne i en cyklisk återhämtning. Under första halvåret dominerade återhämtningen och Riksbanken höjde reporäntan två gånger under våren. Därefter tilltog osäkerheten i spåren av företagsskandaler och ökad oro för internationella konflikter. Under sommaren kom dystra signaler och under hösten framstod det allt tydligare att uppgången skulle bli svag och utdragen. Riksbanken valde därför mot slutet av året att sänka reporäntan i två steg till 3,75 procent.

En svag tendens till ekonomisk återhämtning präglade 2002. I början av året visade konjunkturutvecklingen tydliga tecken på en förbättring både i Sverige och i omvärlden. Den ekonomiska politiken var expansiv i många länder, inte minst i Sverige. Lageravvecklingen såg ut att vara i stort sett avslutad och investeringsnivån hade dragits ned kraftigt. Olika förväntningsindikatorer tydde på att botten i konjunkturförloppet var nådd. Ökad efterfrågan från hushållen på mer varaktiga varor talade också för att konjunkturen var på väg att vända uppåt.

Bilden var dock splittrad och det fanns även faktorer som verkade återhållande på efterfrågan. Aktiepriserna fortsatte att falla kraftigt bland annat som ett resultat av företagsskandaler och den ökade risken för ett krigsutbrott i Irak. Nedgången på aktiemarknaden bidrog till att hushållen ökade sitt sparande och investeringsuppgången lät vänta på sig. Osäkerheten om den ekonomiska återhämtningen tilltog gradvis under sommaren och hösten. Alltfler ekonomiska indikatorer pekade mot en mer utdragen och långsam återhämtning.

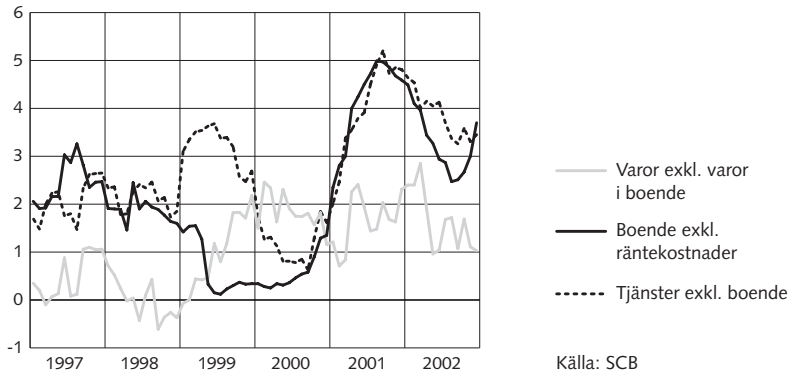
**Diagram 1. Olika inflationsmått.
Årlig procentuell förändring**

Källa: SCB

I Sverige överskred inflationen det uppsatta prisstabilitetsmålet på 2 procent, men den höll sig väl inom toleransintervallet ± 1 procentenhet. Den genomsnittliga ökningen uppgick till 2,4 procent mätt med konsumentprisindex (KPI) och till 2,5 procent mätt med den underliggande inflationen (UND1X). Priserna på tjänster steg förhållandevis kraftigt. Prisökningen på varor var liksom tidigare år klart lägre än på tjänster. De genomsnittliga priserna i den internationella varuhandeln föll något.

Diagram 2. UND1X uppdelat på varor, tjänster och boende. Årlig procentuell förändring.

Inflationen föll, som Riksbanken hade väntat, ned mot 2 procent under försommaren i takt med att effekterna av ett antal prisstörningar från 2001 klingade av. Inflationstrycket minskade också till följd av det svaga konjunkturläget, sjunkande inflationsförväntningar och lägre priser på vissa insatsvaror. Den senare faktorn var bland annat kopplad till en förstärkning av kronan.

Den svenska inflationen var 2002 något lägre än genomsnittet för euroområdet. Mätt med det internationellt harmoniserade konsumentprisindexet, HIKP, uppgick inflationen i Sverige till 2,0 procent medan genomsnittet för euroområdet var 2,2 procent. En viktig orsak till avvikelsen mellan KPI och HIKP för Sverige är införandet av maxtaxan för barnomsorg i januari 2002. Den påverkade inflationen enligt HIKP men däremot inte enligt KPI.

Olika inflationsmått

Förändring i:

Konsumentprisindex (KPI) = Genomsnittlig prisutveckling för hushållens konsumtionsutgifter.

Underliggande priser (UNDIX) = Förändringen i KPI exklusive hushållens räntekostnader för egnahem och direkta effekter av ändrade indirekta skatter och subventioner.

Underliggande inhemska priser (UNDINHX) = Förändringen i KPI exklusive importprisförändringar, ändrade räntekostnader och direkta effekter av ändrade indirekta skatter och subventioner.

Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) = KPI exklusive räntekostnader för egnahem, bostadsrättsavgifter, lotteri, tips och toto med mera. HIKP innehåller även till exempel barnomsorgsavgifter.

Underliggande importerad inflation (UNDIMPX) = Förändringen i konsumentpriser på i huvudsak importerade varor, rensat för direkta effekter av förändrade indirekta skatter och subventioner.

Målet för penningpolitiken

Målet för penningpolitiken är enligt riksbankslagen "att upprätthålla ett fast penningvärde". Denna formulering har Riksbanken preciserat på så sätt att inflationen, mätt med konsumentprisindex, skall begränsas till 2 procent \pm 1 procentenhet. Beslut om detta togs i januari 1993.

Merparten av penningpolitikens effekt på inflationen bedöms komma med ett till två års fördröjning. Riksbanken baserar därför sin politik främst på en bedömning av inflationsutvecklingen i detta tidsperspektiv.

Penningpolitiken kan beskrivas med hjälp av en enkel handlingsregel. Om Riksbankens inflationsprognos ett till två år framåt i tiden visar att inflationen kommer att avvika från det uppsatta målet, ändras reporäntan normalt sett i samma riktning.

Riksbanken har också uttalat att det kan finnas skäl att bortse från tillfälliga förändringar av inflationen enligt konsumentprisindex, vilket i så fall skall göras tydligt när beslut om reporäntan fattas. Ett annat skäl att avvika från beslutsregeln kan vara att en återgång till inflationsmålet på ett till två års sikt skulle kunna få stora negativa konsekvenser för produktion och sysselsättning.

Det kan i en sådan situation finnas skäl att försöka återföra inflationen till målet mera gradvis. I praktiken bedrevs penningpolitiken under 2002 med ledning av den underliggande inflationen, mätt som förändringen i UNDIX.

Inflationsförväntningarna låg i början av året högre än inflationsmålet. Från och med sommaren, efter Riksbankens räntehöjningar och efter att den registrerade inflationen minskat, föll dock såväl hushållens som företagens inflationsförväntningar tillbaka.

Måttlig internationell uppgång

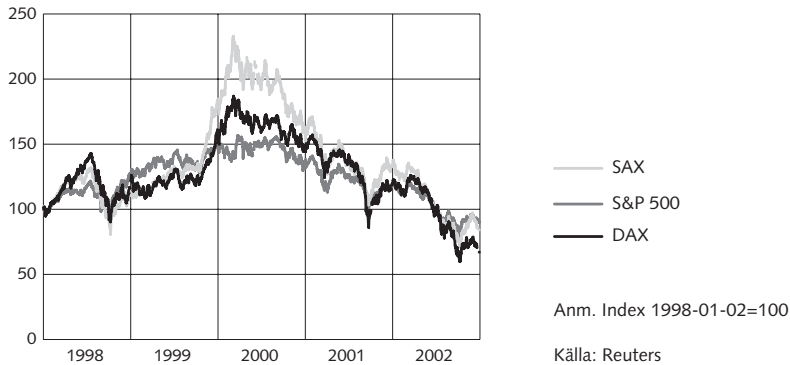
Den internationella konjunkturen förstärktes något 2002 jämfört med föregående år i många länder. Det var särskilt tydligt i USA som uppnådde en tillväxt på cirka 2,5 procent i kombination med en stark produktivitetssökning.

Utvecklingen i euroområdet var däremot svag med en tillväxt på under 1 procent. Särskilt markant var uppbromsningen i Tyskland.

Den måttliga konjunkturuppgången bidrog till endast långsamt stigande priser i de flesta länder. Inflationstakten föll i USA till 1,5 procent medan den låg på 2,2 procent i euroområdet. Japan upplevde ytterligare ett år med deflation.

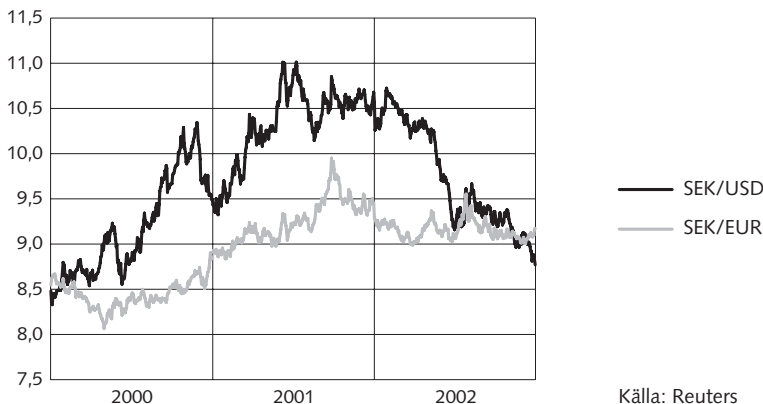
Till skillnad mot föregående år gjordes endast smärre förändringar av penningpolitiken i de större länderna. De förändringar som genomfördes inföll mot årets slut. Den amerikanska centralbanken sänkte sin styrränta i oktober och den europeiska i december. De nominella styrräntorna i USA och Europa var vid årets slut lägre än på många decennier.

Diagram 3. Börsutvecklingen i Stockholm (SAX), New York (S&P500) och Frankfurt (DAX)

Kursfallet på aktiebörserna, som inleddes redan 2000, fortsatte fram till oktober 2002. Nedgången var i nivå med de största börsfallen under de senaste hundra åren. I oktober 2002 motsvarade kurserna på Stockholmsbörsen ungefär en tredjedel av nivån i mars 2000. Nedgången var mycket stor också på ledande internationella börser, om än i allmänhet något mindre än i Sverige. Från och med oktober steg aktiepriserna något.

Diagram 4. SEK/EUR och SEK/USD. Dagsnoteringar

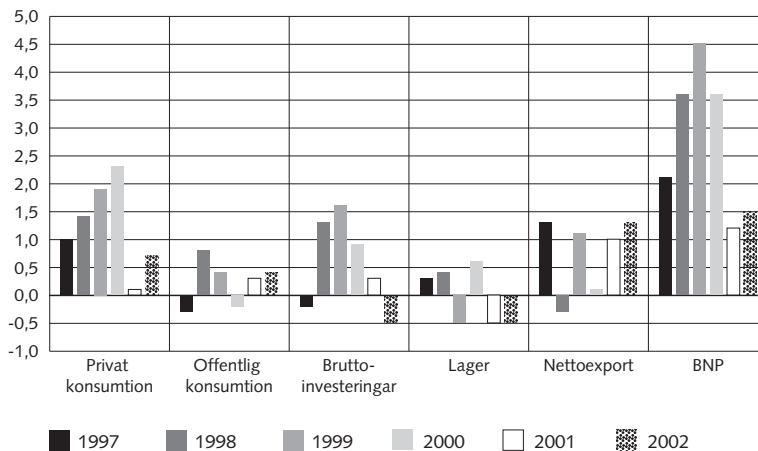

Kronan förstärktes som Riksbanken väntat under 2002. Periodvis påverkades växelkursen antagligen av förväntningar om en kommande folkomröstning om ett svenskt medlemskap i EMU. Kronförstärkningen, i termer av TCW-index, uppgick till cirka 4 procent.

Viss konjunkturförbättring i Sverige

I Sverige blev tillväxten under 2002 högre än året innan. BNP-tillväxten beräknas ha uppgått till 1,5 procent medan den år 2001 stannade vid 0,8 procent. Hushållens disponibla inkomster ökade kraftigt till följd av skattesänkningar, relativt höga löneökningar och ökade transfereringar bland annat i form av max-taxa på dagis. Det bidrog till att den privata konsumtionen ökade även om hushållen valde att spara huvuddelen av inkomstökningen. Det starkaste bidraget till BNP-tillväxten kom från en ökande nettoexport.

Diagram 5. BNP-tillväxt och bidrag till BNP-tillväxt. Årlig procentuell förändring respektive bidrag i procentenheter

Anm. Prognos 2002 enligt inflationsrapport nr 4 2002.
Källor: SCB och Riksbanken

Osäkerheten som följde av den kraftiga börsnedgången var troligen en bidragande orsak till att hushållen ökade sitt sparande. Effekten på förmögenheten av de fallande börskurserna motverkades dock till stor del av att fastighetspriserna fortsatte att stiga.

Under första halvåret förbättrades industrikonjunkturen för att sedan stagnera under hösten. Den relativt svaga industrikonjunkturen bidrog till att ökningstakten i investeringarna avtog.

Läget på arbetsmarknaden var i stort sett oförändrat jämfört med året innan. Produktiviteten utvecklades starkt medan sysselsättningen i timmar minskade något. Antalet sysselsatta hölls däremot uppe på i stort sett samma nivå som året innan. Det berodde på att medelarbetstiden fortsatte att falla bland annat till följd av en fortsatt ökning av sjukfrånvaron. Sysselsättningen i näringsli-

vet föll men det motverkades av en ökning i den offentliga sektorn. Den öppna arbetslösheten låg kvar på 4 procent av arbetskraften.

Löneökningarna beräknas enligt Riksbankens senaste inflationsrapport ha uppgått till 4,1 procent under 2002. Det är en långsammare ökning än under 2001 men klart snabbare än inom euroområdet. Minskningen jämfört med föregående år är främst en följd av konstruktionen av de treårsavtal som ingicks under 2001. Dessa avtal hade i allmänhet de största löneökningarna i början av avtalsperioden. Under hösten utnyttjade fackförbundet Kommunal sin möjlighet att säga upp sitt treårsavtal inför det sista avtalsåret.

Finanspolitiken hade under 2002 en klart expansiv inriktning och den offentliga sektorns finansiella sparande beräknas enligt Riksbankens senaste bedömning ha minskat från motsvarande 4,5 till 1,2 procent av BNP. Jämfört med övriga länder inom EU var Sverige ändå ett av de länder som uppvisade de starkaste offentliga finanserna. Bak-om detta låg de omfattande åtgärder som vidtogs i samband med och efter krisen i början av 1990-talet för att sanera de offentliga finanserna och de nya regelverk som infördes i form av reformerad budgetprocess, överskottsmål för de offentliga finanserna och tak för de statliga utgifterna. Till bilden hör ock-så att tillväxten varit starkare i Sverige än i euroområdet sedan andra hälften av 1990-talet.

Penningpolitiska överväganden och beslut

Vid ingången av 2002 låg reporäntan på 3,75 procent och vid det penningpolitiska sammanträdet i februari beslöt direktionen att lämna räntan oförändrad. Samtidigt konstaterade direktionen att priserna ökat något snabbare än väntat och att detta reste frågetecken kring resursutnyttjandet i den svenska ekonomin.

Inför sammanträdet i mars kom allt starkare tecken på en återhämtning av både den internationella och svenska konjunkturen. I den inflationsrapport som offentliggjordes då beräknades inflationen överskrida inflationsmålet på ett till två års sikt. Direktionen beslöt att höja reporäntan med 0,25 procentenheter till 4,0 procent. Samtidigt uttalades att räntan kunde fortsätta att höjas om konjunkturen fortsatte att förstärkas. Under tiden fram till det penningpolitiska sammanträdet i april förstärktes tecknen på en internationell återhämtning. Även vid detta sammanträde bedömdes den framtida inflationen överstiga inflationsmålet på ett till två års sikt och reporäntan höjdes med ytterligare 0,25 procentenheter till 4,25 procent.

Vid de penningpolitiska sammanträdena i juni och juli lämnades reporäntan oförändrad. Samtidigt betonades emellertid risken för att inflationen på sikt skulle kunna överstiga målet. Vid båda tillfällena uttalades därför att framtida räntehöjningar kunde bli aktuella.

Bilden av den pågående konjunkturuppgången förändrades gradvis under sommaren och hösten. Förändringen avsåg både 2002 och utvecklingen på längre sikt. Prognoserna för den svenska tillväxten påföljande år reviderades successivt ned. I inflationsrapporten i mars beräknades exempelvis tillväxten 2003 uppgå till 3,0 procent medan motsvarande bedömning i december var 2,0 procent. Huvuddelen av denna nedrevidering skedde under sensommaren

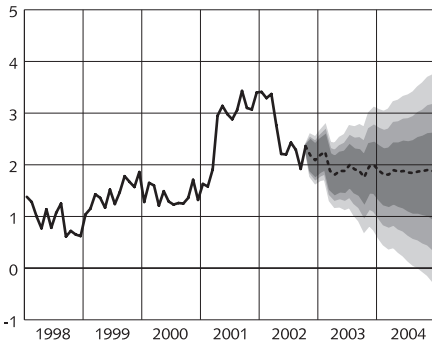
och hösten. En försvagad internationell efterfrågan hämmade exportutsikterna. Samtidigt bedömdes finanspolitiken bli mindre expansiv 2003 än vad som tidigare förutsågs.

Även vid de penningpolitiska sammanträdena som hölls i augusti och oktober lämnades reporäntan oförändrad. I den inflationsrapport som publicerades i oktober betonades nedjusteringen av den inhemska tillväxten samt osäkerheten om de realekonomiska effekterna av börsnedgången och ökade internationella säkerhetspolitiska risker. Den framtida inflationen beräknades ligga något i underkant av målet. Läget betraktades som ovanligt svårbedömt inte minst till följd av svängningarna på de finansiella marknaderna. Direktionen beslöt därför att hålla ett extra penningpolitiskt sammanträde i november för att göra en förnyad avstämning.

Inför detta sammanträde hade svagheten i den internationella konjunkturen blivit tydligare. Sammantaget bedömdes den framtida inflationen understiga inflationsmålet och direktionen beslöt att sänka reporäntan till 4,0 procent.

Vid det penningpolitiska sammanträdet i december hade industrikonjunkturen både i omvärlden och i Sverige försämrats ytterligare. Visserligen tycktes osäkerheten på de finansiella marknaderna ha minskat något, men resursutnyttjandet bedömdes bli något lägre under prognosperioden än vad som tidigare antagits. Även om utsikterna inte var entydiga, gjordes bedömningen att inflationen skulle komma att underskrida inflationsmålet. Direktionen beslöt att sänka reporäntan till 3,75 procent.

Diagram 6. UND1X med osäkerhetsintervall enligt inflationsrapport nr 4 2002.
Årlig procentuell förändring.

Anm: Osäkerhetsintervallen visar den spännvidd inom vilken den underliggande inflationen UND1X bedöms hamna med 50, 75 respektive 90 procents sannolikhet. Den streckade linjen visar prognosen i huvudscenariot.

Källor: BIS, SCB och Riksbanken

Under de tio år som gått sedan inflationsmålet introducerades har tillväxt och inflation i genomsnitt uppgått till 2,3 respektive 1,9 procent per år. Under de närmast föregående tio åren uppgick motsvarande tal till 2,1 respektive 7,5 procent. Även om 2002 var ett år med måttlig tillväxt och en inflationstakt som något översteg målet, var den ekonomiska utvecklingen relativt gynnsam, både i ett historiskt och internationellt perspektiv.

Räntebeslut 2002

7 februari: Reporäntan hölls oförändrad på 3,75 procent. Eva Srejber reserverade sig mot beslutet och ansåg att reporäntan borde höjas till 4,0 procent.

18 mars: Reporäntan höjdes med 0,25 procentenheter till 4,0 procent. Villy Bergström reserverade sig mot beslutet och ansåg att reporäntan borde höjas till 4,25 procent.

25 april: Reporäntan höjdes med 0,25 procentenheter till 4,25 procent.

5 juni: Reporäntan hölls oförändrad på 4,25 procent. Eva Srejber reserverade sig mot beslutet och ansåg att reporäntan borde höjas till 4,5 procent.

4 juli: Reporäntan hölls oförändrad på 4,25 procent.

15 augusti: Reporäntan hölls oförändrad på 4,25 procent.

16 oktober: Reporäntan hölls oförändrad på 4,25 procent. Kristina Persson reserverade sig mot beslutet och ansåg att reporäntan borde sänkas till 4,0 procent.

14 november: Reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter till 4,0 procent.

4 december: Reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter till 3,75 procent. Eva Srejber reserverade sig mot beslutet och ansåg att reporäntan borde vara oförändrad.

Finansiell stabilitet

Stabiliteten i det svenska banksystemet bedömdes vara god under 2002. Dock fanns tecken på riskuppbyggnad i delar av ekonomin som skulle kunna medföra påfrestningar för bankerna i framtiden. Utvecklingen under året gör att det enligt Riksbanken finns skäl att följa stabilitetsfrågorna med ökad uppmärksamhet.

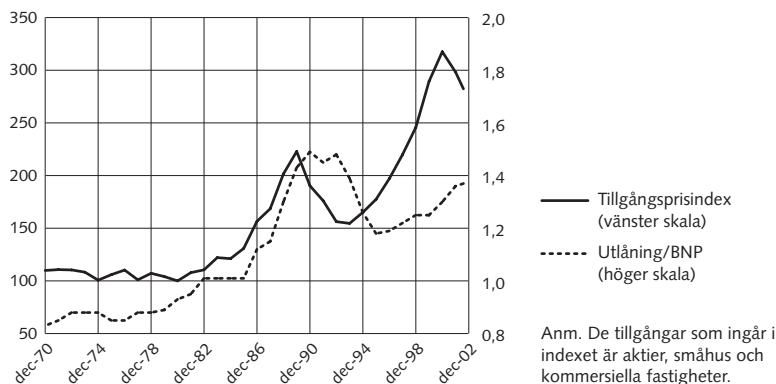
Riksbanken analyserar fortlöpande stabiliteten i banksystemet för att tidigt kunna konstatera tendenser som riskerar bankernas funktion och därmed säkerheten i betalningssystemet. Analysen fokuserar huvudsakligen på bankernas omvärld. Där ingår den makroekonomiska utvecklingen och utvecklingen i fastighets-, företags- och hushållssektorn. Även situationen inom bankerna analyseras.

Riksbanken bedömde i sin stabilitetsrapport i maj att den finansiella stabiliteten var fortsatt god. Konjunkturedgången liksom den negativa utvecklingen på aktiemarknaden hade visserligen medfört att bankernas resultat försämrats sedan toppnivå 1996. Banksystemets lönsamhet och buffertkapital bedömdes dock vara på tillräcklig nivå för att möta riskerna, även om konjunkturutvecklingen skulle bli svagare än väntat. Riksbanken förutspådde att stabiliteten skulle förbättras under året. Bedömningen utgick från att konjunkturbotten var nådd och att en återhämtning skulle ske i ekonomin.

Under andra halvåret pekade allt fler faktorer på att återhämtningen i ekonomin skulle ske långsammare än vad Riksbanken antagit under våren. Vikande efterfrågan på kommersiella fastigheter, sämre lönsamhet och fler konkurser inom företagssektorn samt hög skuldsättning i hushållssektorn tydde på en ökad riskuppbyggnad i banksystemet. Bankernas lönsamhet försämrades också ytterligare under andra halvåret. I november framhöll därför Riksbanken att även om banksystemet bedömdes som fortsatt stabilt fanns det skäl att följa utvecklingen med ökad uppmärksamhet.

Diagram 7. Utlåning som andel av BNP och reala tillgångar.

2002/03:RB1

Anm. De tillgångar som ingår i indexet är aktier, småhus och kommersiella fastigheter.

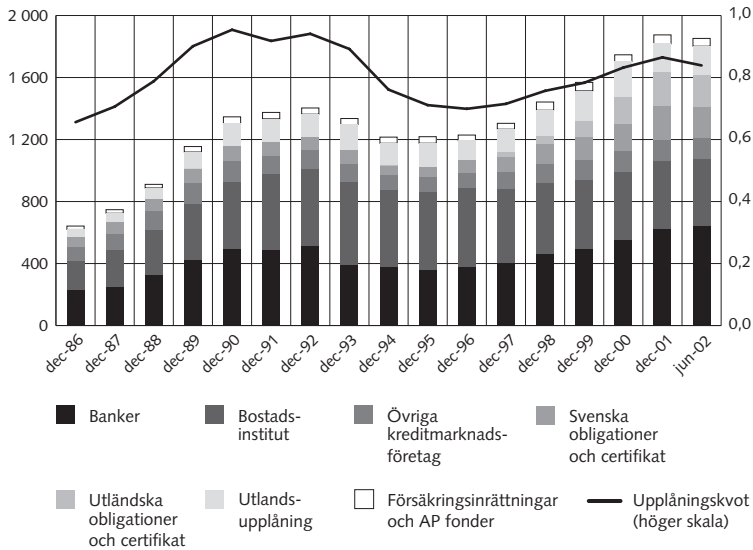
Källor: BIS, SCB och Riksbanken

Högre risk i bankernas utlåning

Bankernas utlåning till företag utgör cirka hälften av bankernas totala utlåning till svensk allmänhet. Företagsutlåningen fortsatte under 2002 att öka snabbare än BNP-tillväxten och låg därmed på en historiskt sett hög nivå i slutet av året. Företagen minskade emellertid sin upplåning på obligationsmarknaden, vilket gjorde att deras sammantagna skulder som andel av BNP minskade något. Trots den starka upplåningstillväxten hade kvoten mellan eget kapital och upplåning fördubblats för såväl små som stora företag. Räntekostnaderna hade ökat i förhållande till företagets resultat (exklusive räntor), men utgjorde ändå inte någon historiskt sett hög belastning för företagen.

Diagram 8. Företagens upplåning som andel av BNP. Totalt och i banker.

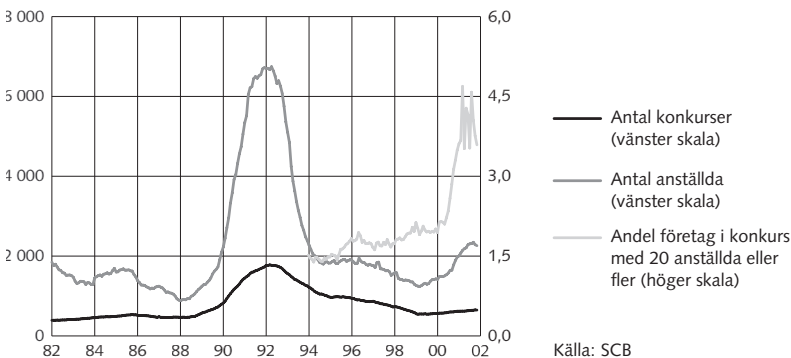
2002/03:RB1

Källa: Riksbanken

Under årets första nio månader noterades en svag ökning av antalet konkurser i företagssektorn och en allmänt sett svagare vinstutveckling. Mot bakgrund av den ökade bankutlåningen till företag bedömdes kreditriskerna i bankerna ha ökat något jämfört med 2001.

Diagram 9. Antal företagskonkurser

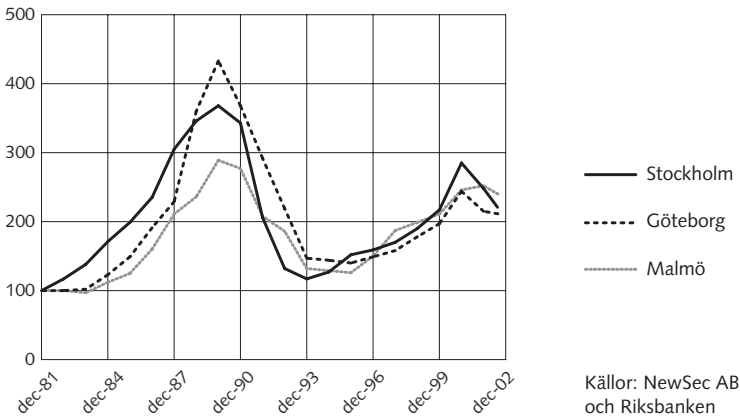
Källa: SCB

Konkurser i enskilda företag utgör som regel inget problem för bankerna eftersom bankernas exponeringar begränsas av lagregler och bankernas egna limiter. Bankupplåning har också normalt begränsad betydelse som finansieringskälla för stora företag, eftersom företagsobligationsmarknader vanligen kan erbjuda lägre finansieringskostnader. De finansiella problemen i Ericsson och ABB bedömdes till exempel inte utgöra ett direkt hot mot banksystemet. Att varken någon svensk eller utländsk banks finansiella ställning hotades av

betalningsinställelserna i Enron och WorldCom illustrerar väl att bankers sårbarhet för problem i enskilda företag normalt är liten.

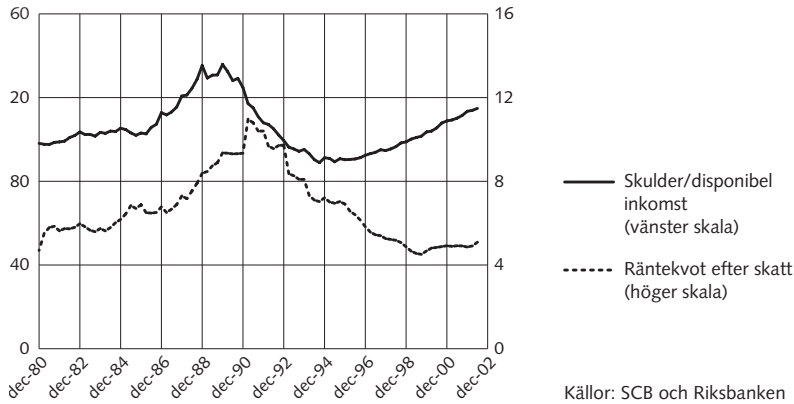
Fastighetssektorn har tidigare spelat en viktig roll för stabiliteten i bankerna. I juni 2002 gick 16 procent av den totala bankutlåningen till fastighetssektorn och därutöver avsåg 35 procent av utlåningen till hushåll och företag säkerheter i fastigheter. Kraftiga fall i fastighetspriserna skulle därför kunna leda till stora förluster i bankerna. Efter flera år med prisökningar föll priserna på kommersiella lokaler i storstadsområdena både 2001 och 2002. Störst blev prisfallet i Stockholmsområdet men även i Göteborg och Malmö gick priserna ned. Det finns risk för ytterligare prisfall till följd av fortsatta obalanser mellan efterfrågan och utbud. Den svagare utvecklingen på fastighetsmarknaden har också lett till lägre lönsamhet hos fastighetsföretagen. Skuldsättningsgraden i fastighetsföretagen är dock fortfarande låg. Situationen har hittills inte bedömts utgöra något hot mot den finansiella stabiliteten.

Diagram 10. Real prisutveckling för kommersiella lokaler

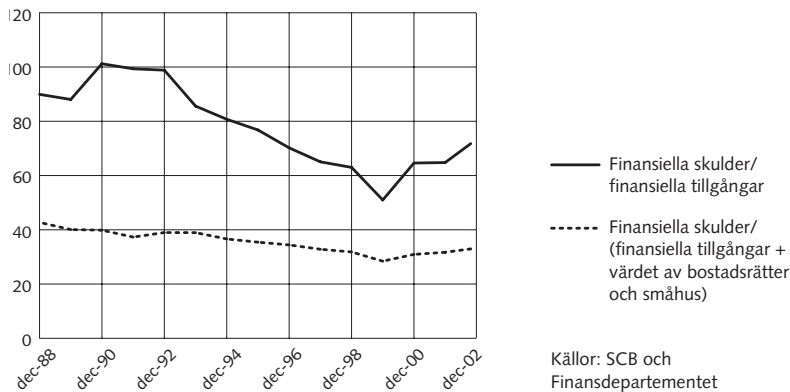
Hushållens skulder fortsatte att öka i snabbare takt än den disponibla inkomsten. Skuldsättningen låg därmed på ungefär samma nivå som i början av 1990-talet när problemen i bankerna var stora. En viktig skillnad är dock att hushållens räntebörda var betydligt lägre 2002 än för tio år sedan. Medan hushållen i början av 1990-talet tvingades avsätta drygt en tiondel av sina disponibla inkomster för att betala räntor, behövdes endast hälften så mycket 2002. Inflationförväntningarna på medellång sikt är för närvarande stabila och en återhämtning förväntas i ekonomin. Riksbanken bedömer mot den bakgrunden det som mindre sannolikt att räntebördan skulle öka kraftigt under de närmaste åren.

Diagram 11. Hushållens skulder i förhållande till disponibel inkomst samt hushållens räntekvot.

Hushållens skuldsättning i förhållande till deras tillgångar i bostäder och aktier är dessutom betydligt lägre än under krisåren i början av 1990-talet. Det kraftiga aktiekursfallet har visserligen lett till att skuldsättningen även mätt på detta sätt har ökat under ett par år. Samtidigt som aktiekurserna fallit kraftigt har dock bostadspriserna fortsatt att stiga. Därmed har nedgången i hushållens förmögenhet begränsats.

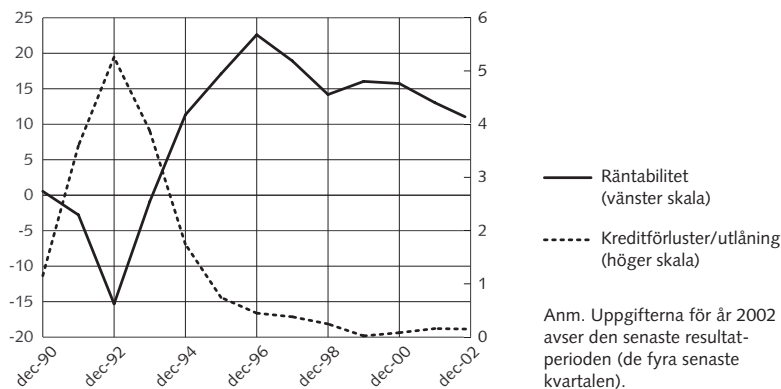
Diagram 12. Hushållens skulder i förhållande till deras tillgångar.

Priserna på bostäder har stigit kraftigt under en följd av år. Erfarenheten visar att perioder med stora fastighetsprisökningar ofta följs av perioder med kraftiga nedgångar. Sådana nedgångar ökar risken för förluster från hushållskrediter. Riksbanken bedömde dock i slutet av 2002 att fastigheterna var rimligt värderade utifrån utbuds- och efterfrågefaktorer på bostadsmarknaden. Dock finns stora skillnader mellan olika delar av landet.

Lönsamheten i bankerna försämrades under 2002. Räntabiliteten på det egna kapitalet minskade med mer än 3 procentenheter från hösten 2001 till hösten 2002. Trots nedgången uppgick dock räntabiliteten till 11 procent. Försämrad intjäning från handlar- och försäkringsverksamheterna och sämre utveckling av de finansiella tillgångarna har påverkat resultatet i negativ riktning. Bankernas kärntäkter – räntenetto och provisionsnetto – har dock varit stabila de senaste åren.

Diagram 13. Räntabilitet på eget kapital samt kreditförluster som andel av utlåningen.

Anm. Uppgifterna för år 2002 avser den senaste resultatperioden (de fyra senaste kvartalen).

Källor: Bankernas resultatrapporter och Riksbanken

Kreditförlusterna har samtidigt ökat endast marginellt och ligger kvar på en historiskt sett låg nivå. Även andelen problemkrediter i storbankerna var under 2001 och 2002 kvar på en låg nivå.

Det kraftiga börsfallet ledde under 2002 till att flera bankägda livförsäkringsbolag riskerade att underskrida den lagstadgade solvensnivån. I vissa fall såg sig bankerna tvingade att skjuta till extra finansiering. Det kunde inte uteslutas att ytterligare tillskott skulle bli nödvändiga. Riksbanken bedömde dock att omfattningen inte var av den storleken att det skulle påverka bankernas kapitalbas på något avgörande sätt, även om det kapital som bankerna band upp i livförsäkringsbolagen riskerade att ge låg avkastning. Utvecklingen har däremot fått andra negativa effekter, såväl för hushållen som för ekonomin i stort.

I september 2002 uppgick kapitaltäckningen i storbankerna till nästan 10 procent, vilket var i nivå med de två föregående åren. Riksbankens sammanfattande bedömning är att bankerna är väl rustade att möta en eventuell ytterligare försvagning av konjunkturen. Deras främsta utmaning är att bibehålla lönsamheten utan att öka risken i verksamheten.

Under våren 2002 uppdagades grava oegentligheter i det amerikanska bolaget WorldComs redovisning och bolaget tvingades senare i konkurs. Bolagets betalningsinställelse hade kunnat få oöverskådliga effekter på det finansiella systemet eftersom bolaget var en betydande leverantör av telefoni-, data- och internetjänster till den finansiella sektorn i stora delar av världen. Förloppet blev dock inte så dramatiskt och inga svenska finansiella företag drabbades av störningar. Händelsen bidrog emellertid till att uppmärksamma det finansiella systemets sårbarhet för problem hos leverantörer av centrala tele- och datakommunikationstjänster. En viktig frågeställning är om och i vilken form myndighetsingrepp skulle kunna vara motiverade för att minska det finansiella systemets beroende av en stor leverantör.

Gränsöverskridande hot och samarbete

Vid sidan av att löpande analysera den finansiella stabiliteten förbereder sig Riksbanken för att kunna hantera en kris i den finansiella sektorn om en sådan trots allt skulle inträffa. Dagens finansiella institut är i större utsträckning än tidigare gränsöverskridande. Det innebär att om en institution drabbas av problem är det troligt att problemen omfattar flera länder. Riksbanken har därför under flera år arbetat för att öka det internationella samarbetet kring hanteringen av kriser i finansiella institut. Under året var Riksbanken ordförande i en arbetsgrupp bestående av centralbanker från de nordiska länderna. Gruppen genomförde bland annat en krisövning om hantering av problem i gränsöverskridande banker. Riksbanken var även ordförande i en arbetsgrupp inom ECB för hantering av finansiella kriser. Gruppen färdigställde under året ett samförståndsdocument mellan centralbanker och tillsynsmyndigheter i EU som syftar till samverkan vid hantering av kriser.

Kontanthantering

Riksbanken tog under 2002 ytterligare steg för att rationalisera kontanthanteringen. Riksbankens lagerplatser i landet skall minskas och diskussioner inleddes om att överlåta verksamheten till affärsbankerna och andra privata aktörer. Förändringen ligger i linje med Riksbankens strävan att koncentrera sin verksamhet till huvuduppgifterna.

Hanteringen av sedlar och mynt innefattar ett stort antal arbetsmoment. Kontanter transporteras från Riksbankens leverantörer till lagerplatser runt om i landet och därifrån vidare till affärsbankerna och handeln. Efter cirkulation återgår kontanter till lagerplatserna för uppräknig och äkthetskontroll. Utjänta sedlar makuleras. Hela processen måste av naturliga skäl ske med mycket höga krav på säkerhet och precision.

Riksbanken har sedan flera år arbetat med att effektivisera hanteringen. Det finns samhällsekonomiska besparingar att hämta i ett mer rationellt utformat transport- och lagersystem. Första steget togs 1999, då Riksbanken avskiljde

kontanthanteringen till ett helägt bolag, Pengar i Sverige AB. Inom ramen för detta bolag har genomförts en serie rationaliseringar.

2002/03:RB1

Riksbanken får fyra lagerplatser

Under 2002 fattade Riksbanken beslut om ytterligare steg. Antalet lagerplatser för ut- och inlämning av kontanter från Riksbanken till affärsbankerna skall minska från 13 till 4. Kvar blir lagren i Härnösand, Tumba, Mölndal och Malmö. Övriga nio lagerplatser övergår till att vara uppsamlingsplatser för kontanter.

Avsikten är vidare att överlåta Pengar i Sverige AB till privata ägare. I detta syfte delades bolaget under hösten 2002 i två bolag – Svensk Kontantförsörjning AB och Pengar i Sverige AB. Svensk Kontantförsörjning skall bland annat svara för att hålla Riksbankens lager av sedlar och mynt, in- och utlämning från dessa lager, valuterung samt makulering av uttjänta sedlar. Bolaget kommer att arbeta med uppgifter för både Riksbanken och affärsbankerna. Riksbanken vill pröva möjligheten att överlåta bolaget i sin helhet till exempelvis affärsbankerna. I Pengar i Sverige AB har samlats de rent kommersiella uppgifterna och detta bolag avses säljas till privata intressenter.

De planerade förändringarna har fortlöpande stämts av med affärsbankerna och andra aktörer på kontantmarknaden.

Statistik

Riksbanken producerar finansmarknadsstatistik, betalningsbalansstatistik samt omsättningsstatistik på ränte- och valutamarknaderna. Under 2002 förberedde Riksbanken en överföring till Statistiska centralbyrån av vissa arbetsuppgifter i statistikarbetet. Förändringarna genomförs under 2003.

Den statistik som Riksbanken producerar ger underlag för att analysera de finansiella marknadernas utveckling. Det gäller bland annat penningpolitikens genomslag och stabiliteten i betalningssystemet samt den strukturella utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Statistiken är viktig för användare i Sverige och utlandet som följer och bedömer den ekonomiska utvecklingen. Även Statistiska centralbyrån, SCB, använder Riksbankens statistik. Betalningsbalansen är ett betydelsefullt underlag för nationalräkenskaperna och finansmarknadsstatistiken används vid sammanställningen av finansräkenskaperna.

Uppgifter överförs till SCB

Riksbanken har under 2002 förberett de omfattande förändringar i statistikverksamheten som kommer att genomföras 2003. Syftet är att renodla Riksbankens roll och effektivisera produktionsarbetet.

På finansmarknadsområdet kommer insamling och sammanställning av statistik att utföras av SCB på Riksbankens uppdrag från april 2003. Riksban-

ken behåller dock ansvaret för statistiken och deltar i det internationella arbetet kring metod- och utvecklingsfrågor.

2002/03:RB1

Inom betalningsbalansstatistiken upphörde systemet med rapportering av utlandsbetalningar vid utgången av 2002. Betalningsbalansstatistiken baseras i stället på urvalsundersökningar, eftersom betalningsrapporteringen gav ett alltmer osäkert underlag. Delar av statistiken samlas in av SCB, främst när det gäller underlaget för bytesbalansen. Riksbanken har kvar ansvaret för betalningsbalansen och sammanställer och publicerar statistiken samt samlar även in uppgifterna för den finansiella balansen.

Internationella krav

ECB och internationella organisationer som IMF är viktiga användare av den statistik som Riksbanken ansvarar för. IMF är dessutom främsta normgivare inom aktuella statistikområden. De förändringar som beslutats innebär att förberedelserna inför ett eventuellt fullt EMU-deltagande kommer att bedrivas både av Riksbanken och SCB.

IMF har fastställt en särskild statistikstandard, Special Data Dissemination Standard (SDDS), i syfte att förbättra statistik kvaliteten och därigenom bättre kunna förebygga ekonomiska kriser. Sverige har tillsammans med ett 50-tal andra länder anslutit sig till denna standard och har därmed åtagit sig att producera den ekonomiska statistik som standarden föreskriver. Riksbanken samordnar arbetet inom Sverige och statistiken publiceras fortlöpande på Riksbankens webbplats.

Säkerhet

Riksbanken skall bedriva sitt säkerhetsarbete aktivt och förebyggande. Säkerhetsarbetet skall vara en del av den ordinarie verksamheten och stödja bankens huvuduppgifter under både normala och onormala förhållanden.

Riksbanken måste ha ett starkt skydd för sin verksamhet. Det finns stora värden i riksbankshuset och verksamheten hanterar känslig information. Länsstyrelsen har därför förklarat Riksbanken som skyddsobjekt. Säkerhetsarbetet syftar till att skydda Riksbankens medarbetare, information, värden och egendom mot alla risker och hot, avsiktliga eller oavsiktliga. Skyddet ska också omfatta andra personer och tillgångar då dessa finns i Riksbankens lokaler. Säkerheten ska ha en sådan nivå att det har en avhållande effekt.

Under året har Riksbanken tagit i drift en ny modern säkerhetsanläggning. Riksbanken har också genomfört ett omfattande planeringsarbete som skall säkerställa att Riksbanken kan fullfölja sin uppgift även i krissituationer.

Organisation av säkerhetsarbetet

Säkerhetsfunktionen är indelad i fyra skyddsområden med följande uppgifter:

- Personskydd

Skyddet av Riksbankens personal utformas så att medarbetarna känner

trygghet på sin arbetsplats och på sina tjänsteresor. Skyddet gäller även utomstående besökare och entreprenörer som befinner sig i Riksbankens lokaler.

- **Informationsskydd**
Skyddet av Riksbankens och samverkande organisationers information utformas så att det är möjligt att uppfylla verksamhetens krav på sekretess, tillgänglighet, riktighet och spårbarhet, liksom legala krav.
- **Egendomsskydd**
Byggnader, lokaler och fordon för värdetransporter utformas och inreds så att risken för angrepp eller brand minimeras. Möjligheten till snabb och säker utrymning tillgodoses.
- **Kontinuitetsskydd**
Riksbanken har förberett sig för att kunna fullgöra huvuduppgifterna också vid olika typer av kriser.

Kort om Riksbankens säkerhetsarbete 2002

- Direktionen fattade beslut om en ny riktlinje för kontinuitetsskyddet som visar vilka verksamheter som alltid måste fungera.
- Första delen i ett kontinuitetsskyddsprojekt genomfördes. Det innefattar en analys av behov och risker i prioriterade verksamheter. Nästa steg är att ta fram uppdaterade reservplaner. Detta arbete ska vara klart under 2003.
- Ett 50-tal anställda utbildades i informationsskydd och skyddsobjektsklassen för Riksbanken uppdaterades.
- Incidentstatistik inom informationssäkerhetsområdet:
 - Stoppade och blockerade virus: 2 258 stycken, över 50 olika typer av virus har identifierats.
 - Stoppade intrångsförsök: 294 stycken.

Internationell samverkan

Riksbanken deltar i ett brett internationellt samarbete med såväl internationella organisationer som andra centralbanker. Arbetet under året har i stor utsträckning handlat om övervakning av den finansiella stabiliteten och hanteringen av finansiella kriser.

Internationella Valutafonden

IMF:s övervakning av den ekonomiska och finansiella utvecklingen spelar en central roll när det gäller att upptäcka hot mot den finansiella stabiliteten. Övervakningen innefattar numera en systematisk granskning av i vilken utsträckning länderna följer etablerade standarder och normer som ökar genomlysningen av ekonomin. Fonden har också sedan några år börjat göra grundliga genomgångar av hur den finansiella sektorn fungerar i länderna och har hittills hunnit med 50 länder. I augusti 2002 redovisades resultatet av en granskning av Sverige. Fondens övervakning syftar till att upptäcka sårbarhe-

ter i ett land som kan sprida sig till andra länder och hota stabiliteten i det internationella finansiella systemet.

De allvarligaste finansiella kriserna de senaste åren har berott på eller varit nära kopplade till kapitalutflöden från de drabbade länderna. Det har gjort att finansieringsbehoven blivit större än tidigare. Samtidigt har osäkerheten ökat om hur snabbt landet kan återfå sina möjligheter att låna på de internationella kapitalmarknaderna. Det har ställts på sin spets hur IMF:s finansiella resurser skall användas på bästa sätt.

Ett inslag i IMF:s krishantering under 2002 var de mycket stora lån som fonden beviljade till enskilda länder, bland annat Turkiet och Brasilien. Fortsatta diskussioner fördes om hur kostnaderna för kriser i enskilda länder skulle kunna minimeras och fördelas på ett rimligt sätt. Vid höstmötet i IMF:s policykommitté gavs principiellt klartecken till att utarbeta ett förslag till en internationell ”konkursordning”. En sådan skulle kunna tillgripas om andra lösningar inte står till buds och göra det möjligt att minska behovet av stora lån från IMF.

I de fattigare länderna har IMF:s roll på senare år vidgats till att ge särskilda bidrag för att minska fattigdomen och öka tillväxten. I de länder som har stor skuldbörda deltar fonden också med stöd till skuldlättnader.

Riksbankens agerande i IMF-frågor samordnas med Finansdepartementet och inom valkretsen av nordiska och baltiska länder i IMF. Även inom EU har IMF-relaterade frågor kommit att samordnas mer än tidigare. Det gäller bland annat arbetet med den privata sektorns medverkan i hanteringen av internationella finansiella kriser.

Samarbetet inom EU

Bestämmelserna i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt, som syftar till att hålla den statsfinansiella utvecklingen under kontroll, diskuterades inom EFK som förberedelse till Ekofin-rådets rekommendationer till EU-länderna. EFK förberedde också nya former för att utarbeta finansiell lagstiftning och för att förstärka samarbetet när det gäller finansiell tillsyn och övervakning av den finansiella stabiliteten inom EU.

Inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) dominerades arbetet av EMU-ländernas samarbete kring den gemensamma penningpolitiken. Riksbanken medverkade i huvudsak i andra aktiviteter där ECB har en samordnande roll. Det gällde bland annat betalningssystem, redovisning och i rättsliga frågor. Även bedömningen av den ekonomiska politiken i alla EU-länder diskuterades med deltagande av centralbankerna i EU-länderna utanför valutaunionen. Riksbanken deltog vidare i ECBS:s banktillsynskommitté och dess arbete med att analysera utvecklingen inom banksystemet i EU-länderna. Riksbanken var även ordförande i en arbetsgrupp inom banktillsynskommittén som färdigställde ett samförståndsdocument mellan centralbanker och tillsynsmyndigheter. Dokumentet syftar till samverkan vid hantering av finansiella kriser. Vidare utarbetas en mall för överenskommelser om informationsutbyte mellan centralbanker och tillsynsmyndigheter som ett led i hanteringen av finansiella kriser.

En arbetsgrupp under Riksbankens ledning arbetade under 2002 vidare med att fördjupa samarbetet mellan de nordiska centralbankerna för att samordna hanteringen av likviditetsproblem i den mån sådana uppstår i gränsöverskridande bankkoncerner i Norden.

2002/03:RB1

G10 och BIS

Genom Sveriges deltagande i G10 hade Riksbanken huvudansvaret för en studie som slutfördes under 2002 av hur tillgångspriser kan påverkas av olika mikroekonomiska förhållanden såsom skatter och tillsynsregler. G10-gruppen utarbetade vidare konkreta förslag till klausuler för internationella obligationslån. Syftet är att få till stånd ett mer enhetligt beteende från placerarnas sida i samband med omförhandlingar av lånevillkoren. I det övriga samarbete som drivs av G10-länderna vid BIS var beredningen av nya kapitaltäckningsregler för internationellt verksamma banker särskilt betydelsefull. Centralbankerna arbetade också med att vidareutveckla gemensamma regler för betalningar och värdepapperstransaktioner.

Handlingsfrihet inför eventuellt fullt EMU-deltagande

När riksdagen 1997 beslutade att Sverige inte skulle delta fullt ut i valutaunionen från starten beslutade riksdagen också att största möjliga handlingsfrihet inför ett eventuellt framtida deltagande skulle upprätthållas. De tekniska och praktiska förberedelserna skulle fortsätta. Därför arbetar Riksbanken och den finansiella sektorn med förberedelser för att upprätthålla handlingsberedskapen inför ett eventuellt svenskt inträde.

Riksbankens interna EMU-förberedelser syftar till att genomföra alla tekniska och praktiska förberedelser som krävs för att Riksbanken på ett effektivt och säkert sätt ska kunna delta i eurosystelet och byta valuta inklusive sedlar och mynt. Projektets uppgift är att kartlägga, samordna och genomföra arbetet samt organisera kontakterna med ECB.

Samarbetet i den finansiella sektorn kallas SIFS (Samråd och information med den finansiella sektorn). SIFS har i sin rapportserie bland annat beskrivit hur euron används i Sverige, hur olika övergångsscenarioer kan se ut, vilka förberedelser och omställningstider som krävs i den finansiella sektorn, hur sedel- och myntutbytet ägde rum i euroländerna och hur ett eventuellt svenskt sedel- och myntutbyte bör organiseras.

SIFS har under 2002 återigen gjort en översyn av ledtiderna inför en euroövergång. Sektorn har uttalat sig för en direktövergång, där sedlar och mynt i kronor byts ut mot euro från och med inträdet i valutaunionen.

Riksbanken bedriver forskning av betydelse för bankens penningpolitik och inom andra områden som berör bankens verksamhet. Ett aktuellt forskningsprojekt handlar om mätning och analys av bankernas kreditrisker. Projektet har intresse som ett led i Riksbankens uppdrag att verka för ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Ett medel för att förbättra stabiliteten i banksektorn är de kapitalkrav som samhället ålägger bankerna. Kapitalkraven är miniminivåer för det buffertkapital som bankerna håller som täckning för framtida förluster i sina tillgångar, exempelvis kreditförluster.

Riksbankens forskningsavdelning bedriver sedan några år ett brett upplagt projekt för mätning och analys av bankers kreditrisker. Syftet är att förbättra möjligheterna att bevaka det svenska banksystemet. Projektets grundidé är att utnyttja de i Sverige unika förutsättningarna att sammanställa korrekta och relevanta data över längre tidsperioder för bankernas utlåning till företagssektorn. Sveriges särställning beror på att svenska banker har sparat historisk information och är villiga att ställa denna till forskningens förfogande. Det gör det möjligt att konstruera modeller som kan kvantifiera till exempel den samhällsekonomiska utvecklingens påverkan på bankers kreditrisker.

En första studie inom projektet belyser Baselkommitténs förslag till nya kapitaltäckningsregler. En viktig komponent i det nya regelverket är en betydligt förstärkt koppling mellan mängden buffertkapital och portföljrisk. Nuvarande Baselregler innebär exempelvis att lån till företag medför samma kapitalkrav för banken, oavsett företagets kreditvärdighet. I framtiden kommer lån till osäkra kredittagare att resultera i högre kapitalkrav och vice versa.

Stärkt samband mellan buffertkapital och portföljrisk

Genom att tillämpa det nya regelverket på en svensk storbanks historiska aktiebolagsportfölj under åren 1994 till 2000 har nivån för de nya kapitalkraven beräknats över tiden. Dessutom har ett så kallat *Value-at-Risk*¹ – mått för portföljens samlade kreditrisk skattats över tiden.

De nya kapitalkraven uppvisar både förväntat och önskvärt beteende. Höga värden (16–20 procent jämfört med nuvarande reglers 8 procent) registreras i bankkrisens efterdyningar 1994–95. Därefter faller kapitalkraven i takt med att den svenska ekonomin återhämtar sig och landar i mycket låga värden kring sekelskiftet (0,5–1 procent).

Måttet på portföljens kreditrisk har en liknande utveckling. Det leder till slutsatsen att Baselkommittén har lyckats i sin ambition att stärka sambandet mellan buffertkapital och portföljrisk även om ytterligare bearbetning av regelverket krävs innan det kan antas slutgiltigt. Studien är en utvärdering av det nya regelverket, men kan också ses som ett förslag på metod och ansats som tillsynsmyndigheter kan använda för utvärdering av bankers riskhanteringssystem.

¹ VaR mäter kreditrisken som det belopp i kronor som banken riskerar att förlora inom en given tidsperiod med en maximal sannolikhet av Z . Ett alternativt sätt att uttrycka detta är: med en sannolikhet på $(1-Z)$ kommer bankens förlust inte att överstiga VaR-beloppet i kronor för en given tidsperiod av längd. I praktiken är det vanligt att välja en horisont på ett år och en sannolikhet Z mellan 0,1 och 1 procent.

Under det gångna året har studien presenterats vid ett flertal tillfällen vid akademiska konferenser och institutioner i Sverige och utomlands och i centralbankssammanhang, som till exempel vid Federal Reserve Bank of Philadelphia. De svenska bankerna har också visat intresse och agerat värd vid några seminarier. Detta speglar Riksbankens målsättning att bedriva forskning som i grunden är akademisk, men med intresse och relevans för en bredare publik.

Forskning kring penningpolitik

Den penningpolitiska forskningen har under de senaste åren rönt intresse både bland mer praktiskt inriktade centralbanksekonomer och bland akademiska forskare. Riksbankens forskning inriktar sig främst på tre områden. Ett är att utveckla teoretiska modeller som utgår från optimerande beteende hos ekonomiska agenter för att bättre förstå penningpolitikens transmissionsmekanism. En annan fråga rör växelkursens roll för penningpolitiken. Ett tredje område är formuleringen av penningpolitiken, exempelvis hur räntepolitiken påverkas av en vilja att ha en jämn ränteutveckling.

Forskningsavdelningen har under 2002 påbörjat arbetet med att specificera och uppskatta en makroekonomisk modell för den svenska ekonomin. Modellens ekvationer har tagits fram med hjälp av individers och företags beslutsproblem och kan med fördel användas för analys av olika penningpolitiska frågeställningar. En modifierad version av modellen kan komma att användas för analys av samspelet mellan den svenska ekonomin och euroområdet.

Riksbankens mål är ett fast penningvärde och ett säkert och effektivt betalningsväsende. Här beskrivs hur banken gör prognoser och analyser, hur beslut förbereds och vad som händer när besluten är fattade och uppgifter verkställs.

Den penningpolitiska processen

Arbetet med inflationsprognoser syftar till att analysera om inflationen riskerar att avvika från målet på 2 procent. Eftersom penningpolitiska åtgärder får full effekt på ungefär ett till två års sikt baseras penningpolitiken normalt på en prognos av inflationsutvecklingen för den tiden.

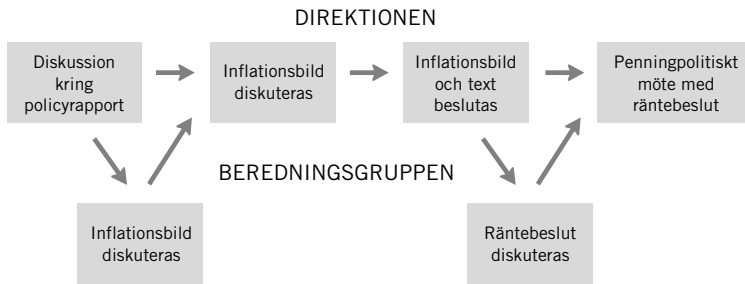
Penningpolitiken diskuteras vid i förväg bestämda direktionssammanträden. Utgångspunkten är en bedömning av det ekonomiska läget i Sverige och internationellt. En fullständig bedömning presenteras fyra gånger om året då en inflationsrapport offentliggörs. Vid övriga penningpolitiska sammanträden är beslutsunderlaget en uppdatering av föregående prognos.

Inflationsrapport

Processen med att ta fram en inflationsrapport startar cirka sex veckor innan rapporten skall presenteras. Då förs övergripande diskussioner både i direktionen och i den penningpolitiska beredningsgruppen. Den senare består av chefstjänstemän och rådgivare till direktionen och leds av den direktionsledamot som har beredningsansvar för penningpolitiken. Inom avdelningen för penningpolitik utarbetas därefter en intern policyrapport. Den innehåller en samlad inflationsbedömning, som baseras på antagandet att reporäntan hålls oförändrad.

Under de två veckor som föregår publicering av en inflationsrapport deltar direktionen mer aktivt i arbetet. Den interna policyrapporten omarbetas till en inflationsrapport. Den diskuteras vid ett par tillfällen i den penningpolitiska beredningsgruppen och i direktionen. Diskussionerna berör både inflationsbedömningen och de övergripande frågor som skall behandlas. Dagen innan inflationsrapporten publiceras samlas direktionen till ett penningpolitiskt sammanträde. Då redovisas de slutsatser som den penningpolitiska beredningsgruppen dragit av underlaget. Direktionen fastställer därefter inflationsrapporten samt tar ställning till om reporäntan skall ändras eller inte.

Figur 1. Processen vid inflationsrapport

Underlag för bedömningarna hämtar Riksbanken bland annat från Statistiska Centralbyrån, Konjunkturinstitutet och olika internationella organ. Den information som bankens ledning och tjänstemän fångar upp under resor inom och utom landet utgör ett viktigt komplement, liksom Riksbankens statistik.

Inflationsprognosen baseras på en fullständig genomgång av samhällsekonomi, eftersom de flesta ekonomiska förändringar påverkar prisutvecklingen. Ett par större ekonometriska modeller används. Metodutvecklingen stimuleras av de kontakter som finns med intern och extern forskning och med andra centralbanker och internationella organisationer.

Öppen och tydlig kommunikation

En viktig del av den penningpolitiska processen är att bankens analys och slutsatser presenteras på ett tydligt och pedagogiskt sätt för olika intressenter. Respekten för och tilltron till Riksbankens arbete bygger på att den tankesammanhang som banken följer är klar, att angivna handlingsregler följs samt att kommunikationen är öppen och tydlig.

Räntebeslut offentliggörs genom ett pressmeddelande. Presskonferenser hålls normalt när en inflationsrapport publiceras eller direktionen beslutat om en ränteändring.

Vid direktionens penningpolitiska sammanträden förs protokoll som publiceras efter cirka två veckor. Protokollen, som innehåller en utförlig redovisning av diskussionen, tillmäts stort intresse på finansmarknaderna. De utgör även underlag för riksbanksfullmäktiges utvärdering av hur direktionsledamöterna fullföljer sitt uppdrag. Om någon direktionsmedlem intagit en från majoriteten avvikande uppfattning framgår detta.

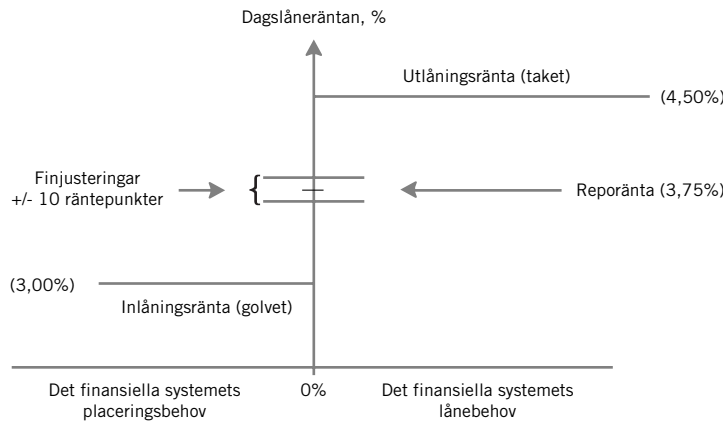
Utöver den tryckta informationen i inflationsrapporter, protokoll och pressmeddelanden håller direktionsledamöterna ett stort antal anföranden i syfte att ge sin bild av den ekonomiska utvecklingen och förklara bankens ställningstaganden. Tjänstemän presenterar också inflationsrapporterna för olika externa grupper såsom banker och intresseorganisationer.

Vid två tillfällen varje år samordnas publiceringen av inflationsrapporterna med en offentlig utfrågning av riksbankschefen i riksdagens finansutskott.

Riksbanken styr marknadens kortaste ränta, den så kallade dagslåneräntan, genom olika finansiella instrument. Riksbanken ger bankerna möjlighet att placera och låna till förutbestämda räntor över natten, de så kallade in- och utlåningsräntorna. Dessa ligger 75 räntepunkter (0,75 procentenheter) under eller över reporäntan. Genom att bankerna alltid kan sätta in eller låna pengar i Riksbanken med en dags löptid till kända räntor, finns det ingen anledning för dem att placera till en lägre ränta än vad de kan få i Riksbanken eller låna till en högre ränta än Riksbankens utlåningsränta. Med andra ord har det skapats ett golv och ett tak (räntekorridoren) för marknadens dagslåneränta.

En gång i veckan signalerar Riksbanken, genom den så kallade penningpolitiska repan, var dagslåneräntan skall ligga i räntekorridoren. För att stabilisera dagslåneräntan genomför Riksbanken dagligen finjusteringar, beroende på bankernas placerings- och lånebehov under dagen.

Figur 2. Riksbankens styrning av dagslåneräntan

Anmärkning: Exemplet avser en reporänta på 3,75 %, vilket den var vid utgången av 2002.

Riksbanken kontrollerar därigenom i praktiken marknadens dagslåneränta. De korta marknadsräntorna upp till ungefär ett år påverkas starkt av den förväntade utvecklingen av dagslåneräntan, det vill säga Riksbankens reporänta. Räntor med längre löptid, exempelvis tio år, påverkas bland annat av förväntningar om framtida inflation. Räntorna påverkar i sin tur den ekonomiska aktiviteten och i slutändan inflationen.

Effekter på hushålls- och företagsräntor

Ett beslut om förändrad reporänta kommer sällan som en överraskning på de finansiella marknaderna. Aktörerna försöker förutse vilka beslut som Riksbankens direktions fattar, samtidigt som det är Riksbankens uttalade avsikt att inte överraska. Klar och tydlig information om på vilka grunder de penningpolitiska besluten fattas gör det möjligt för marknadsaktörerna att i ljuset av ny information om till exempel konjunkturen bilda sig en egen

uppfattning om hur penningpolitiken kommer att utformas. En följd av detta är att räntebildningen på de finansiella marknaderna ofta anpassats till en ändring av reporäntan redan innan beslut fattats.

Valutainterventioner

Utöver räntjusteringar kan Riksbanken vidta andra åtgärder för att upprätthålla ett fast penningvärde, såsom valutainterventioner. Med valutainterventioner menas Riksbankens köp och försäljningar på valutamarknaden av utländsk valuta mot kronor, i syfte att påverka växelkursen. Valutainterventioner är dock ett medel som används med stor återhållsamhet. Beredskap för att genomföra valutainterventioner upprätthålls via valutareserven.

Förvaltningen av valutareserven

Valutareserven utgörs av värdepapper i utländsk valuta samt fordringar på Internationella valutafonden. Det primära syftet med att hålla en valutareserv är att ha beredskap för valutainterventioner. I krislägen kan valutareserven även användas för att stödja svenska banker. Riksbankslagen kräver att valutareservens tillgångar ska vara säkra och likvida. Därför placeras tillgångarna främst i statsobligationer som är lätta att köpa eller sälja om en intervention ska genomföras med kort varsel. När kraven på säkerhet och likviditet är uppfyllda ska tillgångarna förvaltas så att de ger högsta möjliga avkastning givet den risknivå som direktionen fastslagit.²

Förvaltningen sköts av Riksbankens egna förvaltare. Förvaltarna bildar sig en uppfattning om hur utvecklingen av världsekonomin och andra omvärldsfaktorer kan komma att påverka de finansiella marknaderna. Utifrån analysen placeras valutareservens tillgångar för att ge så hög avkastning som möjligt.

Analysen av finansiell stabilitet

All handel med varor och tjänster förutsätter att betalningar kan genomföras snabbt och effektivt. Det är därför samhällsekonomiskt mycket viktigt att inte bara pengarnas värde upprätthålls utan också att betalningsväsendet fungerar säkert och effektivt.

Riksbankens operativa ansvar

Svenska kronor är landets lagliga betalningsmedel. Riksbanken är enligt lag ensam utgivare av sedlar och mynt i kronor. Distribution av sedlar och mynt till allmänheten sker framförallt via bankerna. Tryckning av sedlar, prägning av mynt samt distribution av sedlar och mynt till bank- och postkontor utförs av Riksbankens bolag eller fristående företag. Riksbanken övervakar att uppgifterna sköts på ett sätt som är effektivt och säkert för samhället.

² Valutareserven var vid utgången av 2002 placerad i olika räntebärande värdepapper i följande valutor: amerikanska dollar, euro, brittiska pund och japanska yen. Aktier är inte tillåtna.

Merparten av betalningarna sker numera inte med kontanter, utan genom elektroniskt överförda kontobetalningar. Riksbankens operativa ansvar är i det avseendet begränsat till att hantera systemet för kontobetalningar mellan bankerna, det så kallade RIX-systemet.

Utöver de operativa uppgifterna övervakar Riksbanken betalningsväsendet. Syftet är att identifiera vad som skulle kunna leda till en kris som allvarligt hotar betalningssystemet.

Med utgångspunkt från denna analys försöker Riksbanken påverka banker och andra aktörer på de finansiella marknaderna samt berörda myndigheter att vidta åtgärder för att minska eller eliminera systemriskerna.

Riksbanken övervakar infrastrukturen

Tekniska system som överför betalningar i kronor och andra valutor möjliggör flöden av finansiella tillgångar mellan olika institut och marknader. Bristar i rutinerna eller i den tekniska utformningen kan leda till samhällsekonomisk ineffektivitet och systemkriser. Som regel fungerar marknaden effektivt utan myndighetsinblandning. Ibland väljer dock marknadsaktörerna lösningar som inte är de effektivaste från ett samhällsekonomiskt perspektiv. Övervakningen inriktas därför på att kartlägga och analysera källor till systemriskerna och effektivitetsförluster.

Övervakning av bankerna

Om en stor bank drabbas av kris kan det skapa problem för hela det svenska betalningsväsendet. Den finansiella stabiliteten kan vara hotad. En viktig del av Riksbankens övervakningsuppgift är därför att löpande bedöma riskerna i de större svenska bankerna.

Bankerna har en samhällsekonomiskt viktig uppgift, bland annat som betalningsförmedlare. En förutsättning för att en bank skall kunna fullgöra uppgiften är att den alltid kan genomföra betalningar till andra banker. Banken måste samtidigt vara beredd att tillgodose allmänhetens behov av kontanter vid uttag från inlåningskonton. Detta leder ofta till att underskott uppstår i betalningsflödena, eftersom tillgångarna, till exempel krediter till allmänheten, har längre bindningstid än skulderna.

Om många samtidigt överför pengar från sina inlåningskonton till konton i andra banker måste banken omedelbart finna annan finansiering, antingen via lån på den privata marknaden eller via lån i Riksbanken. För att låna i Riksbanken under dagen eller över natten måste banken lämna säkerhet i form av värdepapper, till exempel statsobligationer. För att låna på marknaden behövs ofta ingen säkerhet, men banken måste vara kreditvärdig.

Den finansiella stabiliteten kan hotas av många skäl. Riksbankens analys och bedömning av riskerna i de svenska bankerna innehåller därför olika delar.

Några exempel:

- Svenska hushåll och företag är viktiga låntagargrupper och kan därför orsaka stora kreditförluster i bankerna. Bedömningar av hushållens och företagens betalningsförmåga och finansiella situation görs därför löpande.
- Bankerna lånar stora belopp av varandra, vilket gör att en kris i en bank riskerar att sprida sig till övriga banker. Likviditets- och kreditriskerna i dessa så kallade motpartsexponeringar övervakas därför.
- Brister i bankernas likviditets- och kreditrisksystem ökar risken för bankkriser. Riksbanken försöker därför öka kunskapen om de system bankerna tillämpar samt bedöma systemens bärkraft.
- Normala konjunktursvängningar skapar vanligen inga problem för bankerna. Det är framför allt oväntat snabba och varaktiga fall i konjunkturen som kan hota den finansiella stabiliteten. Riksbanken inriktar därför sin analys på att bedöma känsligheten i banksystemet för till exempel ett oväntat konjunkturfall eller för ett plötsligt fall i tillgångspriserna.
- Om bankernas intjäningsförmåga försämras på grund av strukturella förändringar på marknaderna minskar deras möjlighet att bära förluster. Det kan leda till att bankerna ökar sitt risktagande. Därför görs bedömningar av hur bankernas intjäningsförmåga utvecklas på längre sikt.

Medel för att förhindra en systemkris

Regelverken för finansiella institut är statens viktigaste medel för att upprätthålla finansiell stabilitet. Regler måste vara gränsöverskridande för att vara effektiva eftersom de finansiella marknaderna är starkt internationellt förgrenade. Regelverket för svenska finansiella institut beslutas av regeringen i samarbete med Finansinspektionen. Riksbanken påverkar utformningen, både genom att delta i olika internationella arbetsgrupper och genom att via remissvar ge uttryck för sin syn.

Riksbanken har ett operativt ansvar för sedelförsörjningen och betalningssystemet RIX. Riksbankens viktigaste verktyg för att förhindra en systemkris är därutöver det inflytande Riksbanken har på de finansiella instituten och på andra myndigheter. En öppen dialog med finansiella institut, finansiella marknader, Finansinspektionen och andra myndigheter är därför ett mycket viktigt medel i stabilitetsarbetet. Samarbete och informationsutbyte sker också regelbundet med de nordiska centralbankerna, eftersom de svenska bankkoncernerna har en stor del av sin verksamhet i grannländerna.

Finansiell stabilitet

Riksbanken publicerar två gånger om året rapporten Finansiell stabilitet. I den redovisas de viktigaste slutsatserna från den löpande övervakningen. Rapporten innehåller också fördjupningar inom områden som är viktiga för effektiviteten och säkerheten i betalningsväsendet. Den presenteras regelmässigt vid en presskonferens och slutsatserna diskuteras med Finansinspektionen och

bankerna. Rapporten utgör också underlag för direktionsledamöternas tal och föredrag.

2002/03:RB1

Som beredskap för en finansiell kris, om en sådan ändå skulle inträffa, har Riksbanken en krisorganisation som ständigt hålls aktuell. För att undvika en systemkris kan Riksbanken också, om det finns synnerliga skäl, ge banker och kreditinstitut nödkrediter till andra villkor än de normala.

Organisation

Riksbanken är organiserad i elva avdelningar. Avdelningscheferna beslutar eller delegerar beslutsrätt inom sitt verksamhetsområde. De ser även till att ärenden som skall beslutas av direktionen bereds och föredras. Riksbanken har tre avdelningar med inriktning mot bankens huvudmål: avdelningen för penningpolitik, avdelningen för finansiell stabilitet och avdelningen för marknadsoperationer.

Avdelningen för penningpolitik

Svarar för den penningpolitiska analysen, som är underlag för de beslut som fattas för att uppfylla målet om ett fast penningvärde. Avdelningen följer och analyserar prisutvecklingen samt ansvarar för betalningsbalansstatistik.

Avdelningschef: Anders Vredin

Antal anställda: 71

Avdelningen för finansiell stabilitet

Svarar för analysen av det finansiella systemets stabilitet, som är underlag för de beslut som fattas för att uppfylla målet om ett säkert och effektivt betalningssystem. Avdelningen övervakar och analyserar infrastrukturen i betalningssystemet, enskilda större aktörer och kontanthandlingen. Dessutom ansvarar avdelningen för finansiell statistik.

Avdelningschef: Martin Andersson

Antal anställda: 36

Avdelningen för marknadsoperationer

Genomför penning- och valutapolitiska åtgärder i syfte att påverka ränte- och/eller växelkursen enligt de penningpolitiska besluten. Därutöver förvaltar avdelningen Riksbankens tillgångar i utländsk valuta och samlar in statistik om ränte- och valutamarknaderna. Avdelningen ansvarar även för driften av Riksbankens betalningssystem för stora betalningar mellan bankerna och för försörjningen av sedlar och mynt.

Avdelningschef: Mats Galvenius

Antal anställda: 58

Administrativa avdelningen

Svarar för kontors- och fastighetservice, transporter, säkerhet, planering och budget, redovisning, löne- och ekonomisystem, finansadministration, personalutveckling och kompetensförsörjning.

Avdelningschef: Agneta Rönström

Antal anställda: 119

Direktionsavdelningen

Ansvarar för administration av direktions och riksbanksfullmäktiges sammanträden. Avdelningen ger också juridiskt stöd och utför utredningsuppdrag.

Avdelningschef: Björn Hasselgren

Antal anställda: 22

Forskningsavdelningen

Bedriver forskning inom områden som är relevanta för Riksbanken och stödjer andra avdelningar i verksamhet som har anknytning till forskning.

Avdelningschef: Tor Jacobson

Antal anställda: 9

Informationsavdelningen

Svarar för bankens kommunikationsstrategi och samordnar extern och intern information. Där ingår presstjänst, webbplats, publikationer, bibliotek samt föreläsnings- och seminarieverksamhet.

Avdelningschef: Leif Jacobsson

Antal anställda: 18

Internationella avdelningen

Samordnar och utvecklar Riksbankens internationella arbete samt biträder direktionen i internationella kontakter.

Avdelningschef: Christina Nordh Berntsson

Antal anställda: 11

Internrevisionsavdelningen

Granskar och utvärderar bankens verksamhet samt bidrar till att arbetet i Riksbanken utformas effektivt och säkert.

Avdelningschef: Ulrika Bergelv

Antal anställda: 6

IT-avdelningen

Förvaltar och underhåller bankens centrala IT-resurser samt utvecklar och upphandlar nya system.

Avdelningschef: Marie Rudberg

Antal anställda: 69

Riskkontrollavdelningen

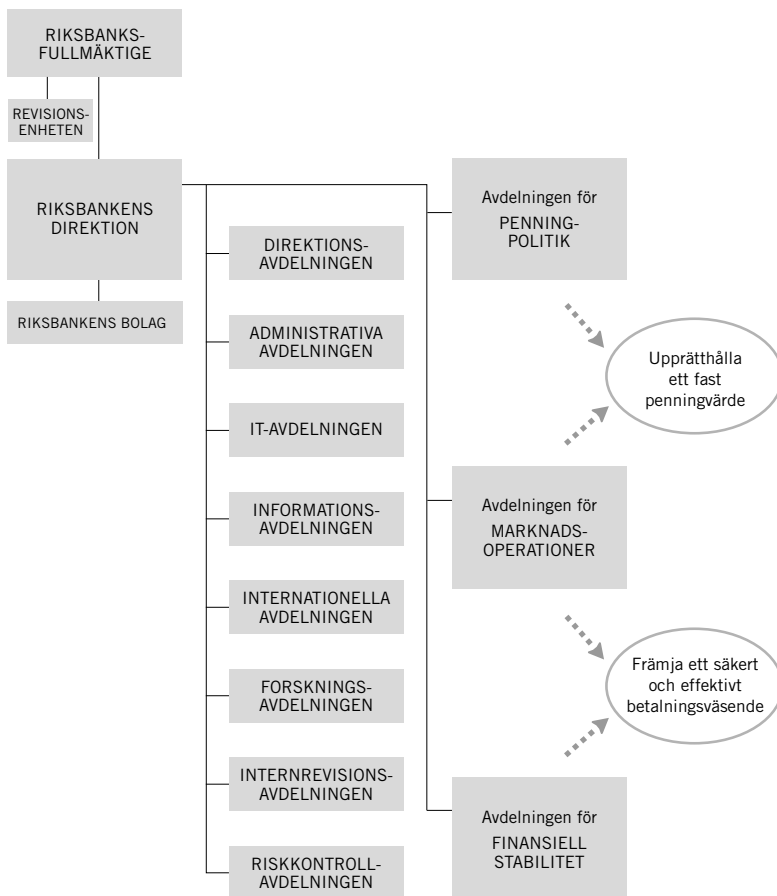
Svarar för den oberoende utvärderingen av nivå och resultat när det gäller bankens finansiella risker. Avdelningen utvecklar också metoder för att kontrollera risker.

Avdelningschef: Kristina Åkerberg

Antal anställda: 6

Siffrorna för antal anställda avser årsarbetare, det vill säga antalet anställda reducerat med hänsyn till deltidstjänstgöring, vid årets slut.

Figur 3. Riksbankens organisation

Direktion

Riksbanken leds av en direktion som består av sex ledamöter. Direktionen ansvarar för hela bankens verksamhet, det vill säga penningpolitik, frågor om finansiell stabilitet, marknadsoperationer och betalningsväsende. Direktionen har dessutom ett övergripande ansvar för bankens administration och fastställer Riksbankens budget. Ledamöterna är beredningsansvariga för olika delar av verksamheten.

Direktionen fattar beslut gemensamt vid sammanträden, som normalt äger rum varannan torsdag. Fullmäktiges ordförande och vice ordförande får närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslags- och rösträtt. Inför viktiga penningpolitiska beslut skall Riksbanken informera regeringen. Under 2002 hölls 32 sammanträden, varav nio penningpolitiska sammanträden.

Direktionens sammanträde den 24 september hölls i Halmstad. Syftet var att inhämta synpunkter på Riksbankens verksamhet och få möjlighet att dis-

kutera den ekonomiska utvecklingen med företrädare för näringsliv och samhälle i länet.

Under 2002 har direktionsledamöterna hållit ett hundratal offentliga anföranden. Dessa har bland annat handlat om den aktuella penningpolitiken och konjunkturläget, finansiell stabilitet, EMU och euron, utvecklingstendenser i världsekonomin samt den svenska ekonomins struktur.

Direktionen lämnar två gånger om året en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagens finansutskott. Inflationsrapporten har använts som rapport till riksdagen under 2002 och kompletterats med offentliga utfrågningar av riksbankschefen i finansutskottet.

Direktionen består från och med 2003 av följande ledamöter:

Lars Heikensten, mandatperiod sex år från den 1 januari 2003

Lars Heikensten är riksbankschef och ordförande i direktionen. Heikensten har ansvaret för beredning av ärenden från direktionensavdelningen, juridiska ärenden samt ärenden från internrevisionsavdelningen. Heikensten är ledamot av ECB:s allmänna råd och BIS styrelse. Han är också Sveriges guvernör i Internationella valutafonden. Tidigare har han bland annat varit chefsekonom på Handelsbanken och Riksgäldskontoret samt chef för den ekonomiska avdelningen på Finansdepartementet. Heikensten, som är ekonomie doktor, var vice riksbankschef under perioden 1995–2002.

Eva Srejber, mandatperiod sex år från den 1 januari 2003

Eva Srejber är förste vice ordförande och vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från internationella avdelningen, IT-avdelningen och avdelningen för marknadsoperationer. Hon ansvarar också för samordning av Riksbankens och den finansiella sektorns EMU-förberedelser. Srejber är riksbankschefens ställföreträdare i ECB:s allmänna råd samt ledamot av EU:s ekonomiska och finansiella kommitté. Tidigare har hon bland annat varit chef för Riksbankens penning- och valutapolitiska avdelning, ledamot i IMF:s styrelse och EMU-ansvarig bankledningsledamot i Föreningssparbanken.

Villy Bergström, mandatperiod sex år från den 1 januari 2002

Villy Bergström är vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från forskningsavdelningen och informationsavdelningen samt för Riksbankens yttranden över remisser. Bergström är ledamot av OECD:s kommitté WP3. Han är docent i nationalekonomi och har tidigare bland annat varit chef för Fackföreningsrörelsens institut för ekonomisk forskning, FIEF, medlem av SNS konjunkturråd och chefredaktör på Dala Demokraten.

Lars Nyberg, mandatperiod sex år från den 1 januari 2000

Lars Nyberg är vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från avdelningen för finansiell stabilitet och riskkontrollavdelningen. Nyberg är styrelseordförande i Svensk Kontantförsörjning AB samt ledamot av styrelsen för Crane AB (tidigare AB Tumba Bruk). Han är också av regeringen utsedd ledamot av Finansinspektionens styrelse samt Riksbankens representant i G10-samarbetet på ställföreträdande riksbankschefsnivå. Nyberg är docent i nationalekonomi och har tidigare bland annat varit vice vd i Han-

Kristina Persson, mandatperiod sex år från den 1 maj 2001

Kristina Persson är vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från administrativa avdelningen. Persson är riksbankschefens ställföreträdare i IMF. Hon är civilekonom och har bland annat varit landshövding i Jämtlands län och arbetat på Finansdepartementet, Institutet för Framtidsstudier och som TCO-ekonom. Hon har också varit riksdagsledamot och ledamot av finansutskottet, riksbanksfullmäktige och Europaparlamentet.

Irma Rosenberg, mandatperiod sex år från den 1 januari 2003

Irma Rosenberg är vice riksbankschef och har ansvaret för beredning av ärenden från avdelningen för penningpolitik och för ärenden som rör ägandet av Riksbankens bolag. Rosenberg är riksbankschefens ställföreträdare i BIS. Hon är doktor i nationalekonomi och har arbetat som chefsekonom i det statliga bostadsfinansieringsföretaget SBAB. Hon har också varit chefsekonom på Posten och Postgirot Bank. Dessförinnan var Rosenberg forskningschef och prognoschef på Konjunkturinstitutet och har tidigare varit verksam som chef för den ekonomiska analysgruppen på Riksbanken under åren 1976–86.

Medarbetare

Riksbankens direktion, chefer och projektledare har till uppgift att bidra till att Riksbanken når sina verksamhetsmål och skall inspirera, utveckla och stödja medarbetarna. Som ett led i detta genomfördes under 2002 ett ledarutvecklingsprogram för alla chefer. Programmet har fokus på rollen som ledare men innehåller även utbildning i vad det konkreta personalansvaret innebär i form av rekrytering, arbetsmiljö och jämställdhet.

Under 2002 fortsatte också arbetet med ”Riksbanken – en attraktiv arbetsplats” som bland annat innebär satsningar på kompetensutveckling, jämställdhet, löneutveckling och arbetsmiljö.

Riksbanken gör varje år ett personalekonomiskt bokslut, som är ett komplement till den ekonomiska redovisningen. Bokslutet gör det möjligt att följa upp nyckeltal som ger en indikation på om medarbetarnas resurser används på ett sätt som uppfyller Riksbankens mål. För att kunna arbeta mer förebyggande har det årliga bokslutet kompletterats med kvartalsrapporter som ger en överblick över sjukfrånvaro och oövertid.

För att skapa en balans i vardagen mellan arbets- och familjeliv har Riksbanken infört hushållsnära tjänster för medarbetare som har barn under åtta år.

Fokus på jämställdhet och mångfald

Riksbanken strävar efter att ha så blandade grupper som möjligt i fråga om kön och etnisk bakgrund. Alla medarbetare skall ha lika stora möjligheter att avancera. Fördelningen mellan könen är för närvarande mycket jämn (47 procent kvinnor och 53 procent män). Inom ramen för jämställdhetsplanen har en

lönekartläggning genomförts. I de fall osakliga skillnader konstaterats har åtgärder vidtagits.

2002/03:RB1

Under 2002 slutförde Riksbanken en attitydundersökning med fokus på etnisk mångfald. Syftet var att få en bild av vilken syn medarbetarna har i denna fråga. Resultatet kommer att utgöra grund för fortsatta insatser.

Kompetensutveckling

I en kunskapsintensiv organisation som Riksbanken är det viktigt med kompetensutveckling. Många medarbetare är högutbildade och har lång erfarenhet från arbete på Riksbanken eller andra arbetsplatser. Framför allt yngre och nyrekryterade medarbetare har därmed goda möjligheter till kompetensutveckling i sitt dagliga arbete och genom olika samarbeten på nationell och internationell nivå. Därutöver bedrivs intern utbildning i för Riksbanken aktuella ämnen.

Kompetensförsörjning

Riksbanken arbetar kontinuerligt med att förbättra och kvalitetssäkra rekryteringsprocessen. Under 2002 minskade personalomsättningen till hälften jämfört med 2001. En del av förklaringen är den låga rörligheten på arbetsmarknaden men sannolikt beror det även på att arbetet mot en alltmer attraktiv arbetsplats varit framgångsrikt.

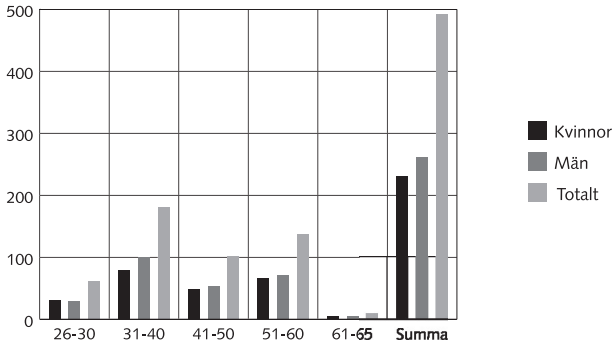
Arbetsmiljö

Genom medarbetarsamtal, attitydundersökningar och avgångsintervjuer formas en bild av hur medarbetarna upplever sin arbetssituation. På så sätt kan Riksbanken identifiera förbättringsområden och sätta mål för ett bättre arbetsmiljö. De undersökningar som genomförts de senaste åren visar ett förbättrat resultat på flera områden, till exempel att samarbetet fungerar bättre och att målen är tydligare.

Det förebyggande perspektivet i Riksbankens arbetsmiljöarbete innebär bland annat en väl utbyggd friskvård som innefattar fysisk träning, avspänning och kostvanor. Personalen har även tillgång till en välutrustad träningslokal i riksbankshuset och alla nyanställda får besök av en ergonom som ser över arbetsplatsen.

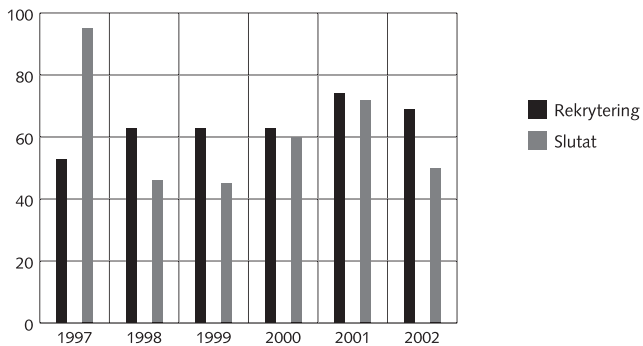
Diagram 14. Ålderstruktur för Riksbankens personal december 2002.
Antal anställda

2002/03:RB1

Anmärkning: Medelålder 42, genomsnittlig anställningstid 11 år, personalomsättning 10 procent.

Diagram 15. Personalerlighet.
Antal anställda

Anmärkning: Exklusive sommarvikarier.

Riksbanksfullmäktige består av elva ledamöter och lika många suppleanter. Ledamöterna utses av riksdagen och har samma mandatperiod som riksdagsledamöterna. Fullmäktige väljer själv ordförande och vice ordförande. Fullmäktigeledamöter fram till 2002 års riksdagsval var Sven Hulterström (ordförande), Johan Gernandt (vice ordförande), Sinikka Bohlin, Jörgen Andersson, Kenneth Kvist, Mats Odell, Ingegerd Troedsson, Peter Egardt, Kjell Nordström, Susanne Eberstein och Carin Lundberg.

Suppleanter var Reynoldh Furustrand, Stephan Tolstoy, Sven-Erik Österberg, Siv Holma, Göran Hägglund, Margaretha af Ugglas, Marianne Carlström, Hans Gustaf Wessberg, Lars U. Granberg, Marie Granlund och Sonia Karlsson.

Fullmäktigeledamöter efter 2002 års riksdagsval är Jan Bergqvist (ordförande), Johan Gernandt (vice ordförande), Sinikka Bohlin, Bengt Westerberg, Lennart Nilsson, Kjell Nordström, Mats Odell, Kenneth Kvist, Susanne Eberstein, Peter Egardt och Karin Pilsäter.

Suppleanter är Carin Lundberg, Sonia Karlsson, Stephan Tolstoy, Camilla Dahlin Andersson, Lars U. Granberg, Marianne Carlström, Göran Hägglund, Siv Holma, Tomas Eneroth, Margaretha af Ugglas och Tommy Waidelich.

Fullmäktiges uppgifter

Fullmäktige utser ledamöter i direktionen och beslutar om deras löne- och anställningsvillkor. Fullmäktige fastställer också Riksbankens arbetsordning, som anger ramar för verksamheten. Vidare beslutar fullmäktige om utformningen av sedlar och mynt.

Fullmäktige får lämna remissyttranden inom sitt verksamhetsområde och i samråd med direktionen lämna förslag till riksdagen och regeringen om ändringar i författningar eller någon annan åtgärd inom sitt ansvarsområde. Fullmäktiges revisionsenhet granskar Riksbankens verksamhet och hur direktionens ledamöterna utövar sitt arbete.

Fullmäktige lämnar förslag till riksdagen och Riksdagens revisorer om dispositionen av Riksbankens vinst.

Fullmäktige under 2002

Fullmäktige har under 2002 sammanträtt vid nio tillfällen. Ordföranden och vice ordföranden har deltagit i direktionens sammanträden. Fullmäktige har regelbundet fått redogörelser för verksamheten från direktionen.

Fullmäktige utsåg i juni 2002 Lars Heikensten till ny riksbankschef och Eva Srejber till förste vice riksbankschef samt i december Irma Rosenberg till ny vice riksbankschef. Fullmäktige beslöt under året om utgivning av ett minnesmynt med anledning av 95-årsdagen av Astrid Lindgrens födelse. Revisionsenheten har huvudsakligen granskat att arbetsordningen överensstämmer med instruktionen för Riksbanken, hur direktionens ledamöterna utövar sin tjänst samt Riksbankens förslag till vinstdisposition.

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne gick 2002 till Daniel Kahneman och Vernon L. Smith. De fick priset för sina pionjärinsatser inom områdena psykologisk och experimentell ekonomi.

Daniel Kahneman vid Princeton University, USA, har infört insikter från psykologisk forskning i ekonomisk vetenskap. Därigenom har han lagt grunden för ett helt nytt forskningsområde. Den teori som utvecklats kallas för "prospect theory". En ny generation forskare inom nationalekonomi och finansiell ekonomi har därmed berikats med en teori som gett insikter från kognitiv psykologi om mänskliga motiv. Hans viktigaste insatser rör mänskligt beteende när man gör bedömningar och fattar ekonomiska beslut under osäkra förhållanden. Kahnemans forskning visar bland annat att människor tar större risker när de har ont om pengar eller står inför en konkurs.

Vernon Smith vid George Mason University, USA, har lagt grunden för forskningsområdet experimentell ekonomi och utökat ekonomernas verktygs-låda med nya forskningsmetoder. Vernon Smith har genom experiment klarlagt hur olika aktörer uppträder i vissa situationer, exempelvis i samband med konkurrens på marknaden eller vid auktioner. Smith har också varit banbrytande när det gäller att använda laboratoriet som en "vindtunnel", där spelregler för nya marknader, till exempel avreglerade elmarknader testas i laboratoriemiljö. Hans insatser har stor betydelse för att göra experimentet till ett viktigt verktyg i empirisk ekonomisk analys.

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap instiftades i samband med Riksbankens trehundraårsjubileum 1968. Priset delas ut varje år till den eller de personer som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av framstående betydelse. Kungliga Vetenskapsakademien utser ekonomipristagare enligt samma principer som gäller för Nobelprisen. Prissumman är densamma som för Nobelprisen, 10 miljoner svenska kronor, och betalas ut av Riksbanken. Om det är flera pristagare delas prissumman lika mellan dem.

Daniel Kahneman är född 1934 i Tel Aviv, Israel (amerikansk och israelisk medborgare). Han har en doktorsexamen från University of Berkely 1961. Sedan 1993 är han professor i psykologi vid Princetonuniversitetet, NJ, USA.

Vernon L. Smith är född 1927 i Wichita, Kansas, USA (amerikansk medborgare). Han har en doktorsexamen från Harvard University 1955. Sedan 2001 är han professor i ekonomi och juridik vid George Masonuniversitetet, VA, USA.

Tidigare pristagare

Priset har utdelats varje år från och med 1969 enligt följande:

1969	R. Frisch och J. Tinbergen
1970	P. A. Samuelson
1971	S. Kuznets
1972	J.R. Hicks och K.J. Arrow

1973 W. Leontief
1974 G. Myrdal och F.A. von Hayek
1975 L.V. Kantorovich och T.C. Koopmans
1976 M. Friedman
1977 B. Ohlin och J.E. Meade
1978 H.A. Simon
1979 T.W. Schultz och A. Lewis
1980 L.R. Klein
1981 J. Tobin
1982 G.J. Stigler
1983 G. Debreu
1984 R. Stone
1985 F. Modigliani
1986 J.M. Buchanan Jr
1987 R.M. Solow
1988 M. Allais
1989 T. Haavelmo
1990 H.M. Markowitz, M.H. Miller och W.F. Sharpe
1991 R.H. Coase
1992 G.S. Becker
1993 R.W. Fogel och D.C. North
1994 J.C. Harsanyi, J.F. Nash Jr och R. Selten
1995 R.E. Lucas, Jr.
1996 J.A. Mirrlees och W. Vickrey
1997 R.C. Merton och M.S. Scholes
1998 A. Sen
1999 R.A. Mundell
2000 J.J. Heckman och D.L. McFadden
2001 G.A. Akerlof, A.M. Spence och J.E. Stiglitz
2002 Daniel Kahneman och Vernon L. Smith

Förvaltningsberättelse

Verksamhet

Riksbankens verksamhet regleras av 9 kap. 13 och 14 §§ regeringsformen, 8 kap. 6 § riksdagsordningen samt av riksbankslagen. Riksbanken är enligt 9 kap. 13 § regeringsformen "rikets centralbank och en myndighet under riksdagen".

Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken. Enligt 1 kap. 2 § lagen (1988:1385; senast ändrad 2000:427) om Sveriges riksbank ska målet för Riksbankens verksamhet vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Det viktigaste penningpolitiska instrumentet för att uppnå detta är reporäntan. Riksbanken ska också främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Riksbanken avtalade under 2001 med det amerikanska företaget Crane & Co om försäljning av AB Tumba Bruk (numera Crane AB). Crane & Co övertog ledning och drift från och med 1 januari 2002. Försäljningen av aktierna kommer slutligt att regleras senast i februari 2004 i enlighet med avtalets överenskommelse om ömsesidiga köp- och säljrättigheter mellan Crane & Co och Riksbanken. Som ett led i omstruktureringen och försäljningen av Tumba Bruk förvärvade Riksbanken i december 2001 två nybildade bolag. Eskilstuna Penningmedja AB förvärvades i syfte att per den 1 januari 2002 köpa myntrörelsen inklusive en fastighet i Eskilstuna från AB Tumba Bruk, vilket omedelbart såldes till det finska myntverket Rahapaja Oy. Tumba Kulturfastigheter AB har till uppgift att övergångsvis överta mark, vissa kulturhistoriskt värdefulla byggnader och inventarier i Tumba. Kulturbyggnaderna inklusive angränsande mark har per den 1 oktober 2002 överlåtits till Statens Fastighetsverk efter godkännande av riksdagen och regeringen. Därmed återstår i bolaget ett markområde som kommer att säljas till extern part.

Riksbanken beslutade i april 2002 att dotterbolaget PSAB Pengar i Sverige AB (numera Svensk Kontantförsörjning AB) ska tillhandahålla fyra strategiska lagerplatser för ut- och inlämning av sedlar och mynt. Den affärsorienterade verksamheten, inklusive resterande lagerplatser, överfördes till ett dotterbolag till Svensk Kontantförsörjning AB som namnändrades till Pengar i Sverige AB.

Omstruktureringen av kontanthanteringens syftar till att ge framtida samhällsekonomiska besparingar.

Riksbankens roll som exklusiv agent för Riksgäldskontorets valutaväxlingar har upphört under 2002 som en följd av regeringens beslut att låta Riksgäldskontoret välja andra motparter än Riksbanken för valutatransaktioner.

Organisation

Enligt 9 kap. 13 § regeringsformen leds Riksbanken av en direktion. Direktionen består av sex ledamöter. Under 2002 avhölls 32 direktionssammanträden. Riksbanksfullmäktige utser direktionens ledamöter och utövar kontroll över Riksbankens verksamhet. Under 2002 utsåg riksbanksfullmäktige ny riks-

bankschef, ny förste vice riksbankschef och ny vice riksbankschef för en period på sex år från den 1 januari 2003.

2002/03:RB1

Riksbanksfullmäktige består av elva ledamöter, med lika många suppleanter. Efter riksdagsvalet hösten 2002 utsåg riksdagen nya ledamöter i riksbanksfullmäktige. Under 2002 har riksbanksfullmäktige sammanträtt vid nio tillfällen.

Riksbanken är organiserad i 11 avdelningar. Antalet avdelningschefer är totalt 19, varav 14 är män och 5 kvinnor. Antalet enhetschefer är totalt 20, varav 13 är män och 7 är kvinnor. Under året utsågs fyra nya avdelningschefer varav två tillträder sin tjänstgöring 2003. Dessutom utsågs två nya biträdande avdelningschefer och två nya enhetschefer samt en ny chefsjurist.

Riksbanken har fyra dotterbolag, Svensk Kontantförsörjning AB (fd PSAB Pengar i Sverige AB), Crane AB (fd AB Tumba Bruk), Eskilstuna Penningmedja AB samt Tumba Kulturfastigheter AB.

Personal

Medelantalet årsarbetare uppgick 2002 till 437 (427). Utväxlingen av konsulter till egna anställda svarade för en ökning med åtta årsarbetare. Vid utgången av 2002 var 502 personer anställda i Riksbanken. Motsvarande antal vid utgången av 2001 var 471 personer. Antal årsarbetare är ej lika med antal anställda på grund av förekomsten av deltidstjänstgöring.

Av de anställda per den 31 december 2002 var 47 (48) procent kvinnor och 53 (52) procent män. Personalomsättningen var lägre 2002 än 2001. Under 2002 rekryterade Riksbanken 81 (74) personer externt och 11 (27) internt. Av de 50 (72) personer som slutade under 2002 slutade 44 (65) på egen begäran och 6 (7) pensionerades.

Under 2002 uppgick det genomsnittliga antalet sjukfrånvarodagar per anställd till 13,7 (12,5).

Finansiell struktur

Uppställningsformen för Riksbankens balansräkning är framför allt anpassad till att visa de penning- och valutapolitiska transaktionerna. Riksbankens balansräkning ser något förenklat ut på följande sätt:

Tabell 1. Riksbankens balansräkning per den 31 december 2002, mkr

Tillgångar		Skulder	
Guld	18 210	Utelöpande sedlar och mynt ³	106 984
Valutareserv	150 594	Inlåning från banker	87
Utlåning till banker	30 721	Övriga skulder	4 716
Övriga tillgångar	1 459	Samlat eget kapital	89 197
Summa	200 984	Summa	200 984

³ Till skillnad från de flesta centralbanker är Riksbanken även utgivare av mynt.

Av balansräkningens poster är det framför allt guld- och valutareserven, utlöppande sedel- och myntstocken samt in- och utlåning till bankerna som förändras kontinuerligt under året. Övriga poster är relativt stabila.

Guld- och valutareserven

Guld- och valutareserven består, som namnet antyder, av guld och värdepapper i utländsk valuta samt fordringar på Internationella valutafonden. Det primära syftet med att hålla en valutareserv är att ha beredskap för valutainterventioner.

I svårare krislägen kan valutareserven även användas i syfte att stödja svenska banker. Med valutainterventioner menas Riksbankens köp och försäljningar av valuta mot kronor i syfte att påverka växelkursen. Valutainterventioner används främst när växelkursen är fast i förhållande till andra valutor, men kan även användas när den är flytande. Sedan 1992 har växelkursen varit flytande, vilket innebär att kronans värde i förhållande till andra valutor bestäms av marknaden.⁴ Riksbanken genomförde inga interventioner under 2002.

Förvaltningen av valutareserven syftar till att ge så hög avkastning som möjligt givet den risknivå som Riksbankens direktion beslutar. Valutareserven, exklusive fordringar på Internationella valutafonden, är i huvudsak placerad i statsgaranterade tillgångar i fyra valutor: amerikanska dollar (37 procent), euro (37 procent), brittiska pund (16 procent) och japanska yen (10 procent). Från och med 2003 kommer Riksbanken även att placera i kanadensiska och australiska dollar. Valutareserven har under 2002 ökat marginellt med 2 896 miljoner kronor.

Som en del av valutareservförvaltningen deltar Riksbanken i automatiska värdepapperslåneprogram med tre depåbanker där dessa banker å Riksbankens vägnar repar och lånar ut Riksbankens värdepapper mot säkerhet i andra värdepapper. Det totala nominella värdet avseende utlånade och utrepade värdepapper per 2002-12-31 uppgick till 47 012 miljoner kronor (43 212 miljoner kronor).

Förvaltningen av guld sker enligt principerna i en överenskommelse från 1999 mellan några centralbanker i industriländerna. Denna överenskommelse innebär bland annat att guld inte får avyttras fram till 2004 och att endast en begränsad mängd får lånas ut. Riksbanken lånar därför endast ut delar av gulddinnehavet.

In- och utlåningen till bankerna

Bankernas lånebehov i Riksbanken beror bland annat på allmänhetens vilja att hålla sedlar och mynt. Merparten av utlåningen till bankerna sker genom de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna, även kallade penningpolitiska repor. En sådan repa innebär att Riksbanken tillför likviditet genom att

⁴ Det är regeringen som bestämmer vilket växelkurssystem som Sverige ska ha medan Riksbanken bestämmer om tillämpningen.

köpa värdepapper av bankerna och samtidigt avtala om att de säljs tillbaka till bankerna efter en viss tid (bland marknadsaktörer kallas detta en omvänd repa). Riksbanken får då tillbaka pengarna och värdepapperet återgår till den ursprungliga ägaren. Löptiden är normalt en vecka. Beslutet om hur mycket likviditet som skall tillföras eller dras in under kommande vecka bygger på en prognos av de betalningar eller flöden som sker mellan Riksbanken och bankerna och som påverkar de poster som ingår i Riksbankens balansräkning.

Posten huvudsakliga refinansieringstransaktioner har under året minskat med 35 899 miljoner kronor. Minskningen beror främst på att extra utdelningen samt den normala utdelningen till statsverket om totalt 27 300 miljoner kronor finansierades genom en minskning av den penningpolitiska repa. Utöver utlåningen via repor sker en viss in- och utlåning till bankerna på deras konton i Riksbanken.

Utelöpande sedlar och mynt

Storleken på den utestående sedel- och myntstocken styrs av allmänhetens efterfrågan. Stocken av utelöpande sedlar och mynt i nominella termer minskade mellan utgången av 2002 och föregående år med 127 miljoner kronor. Stocken har liksom tidigare uppvisat en säsongsvariation. Allmänhetens vilja att hålla sedlar och mynt ökar normalt i samband med större helger, exempelvis julhelgen.

Det samlade egna kapitalet

Storleken på det egna kapitalet ökar när Riksbanken gör vinster och minskar när det omvända inträffar. I Riksbankens totala resultat ingår ökat eller minskat värde på valutareserven till följd av kronans växelkursutveckling. Valutakurseffekterna tillförs dispositionsfonden. Av Riksbankens vinst utdelas 80 procent av det genomsnittliga resultatet för de senaste fem åren, exklusive valutakurseffekter, till statsverket och resten fonderas. För 2001 var utdelningen 7 300 miljoner kronor. Utöver den normala vinstutdelningen beslutade riksdagen för vinstdispositionen avseende 2001, liksom 2000, att ytterligare 20 000 miljoner kronor skulle delas ut i en extra utdelning till statsverket. Sammantaget minskade det samlade egna kapitalet det vill säga posterna resultatutjämningsfond, eget kapital och årets resultat med 27 371 miljoner kronor under 2002.

Det övergripande målet med Riksbankens verksamhet är inte att generera vinst, utan det resultat som uppkommer är en följd av Riksbankens uppgifter som centralbank. Riksbankens resultat för 2002 uppgick till -71 miljoner kronor (19 277 miljoner kronor).

Riksbankens redovisade resultat kan fluktuera kraftigt vilket framför allt beror på de pris- och valutakurseffekter som uppkommer då valutareserven marknadsvärderas. Detta framgår av nedanstående tabell.

Tabell 2. Riksbankens resultat de fem senaste åren, mkr

2002/03:RB1

	2002	2001	2000	1999	1998
Ränteintäkter	7 220	9 197	9 572	8 347	8 781
Priseffekt	6 670	269	5 131	-6 328	4 341
Valutakurseffekt	-13 161	9 133	6 224	2 038	9 685
Guldvärderingseffekt	774	2 008	654	940	-
Övriga kostnader	-1 574	-1 330	-1 272	-1 072	-944
Årets resultat	-71	19 277	20 309	3 925	21 863

Ränteintäkterna uppgick för 2002 till 7 220 miljoner kronor (9 197 miljoner kronor). Under 2002 har räntorna i USA, euroområdet, Japan och Storbritannien sjunkit. Totalt har detta medfört en positiv priseffekt på 6 670 miljoner kronor. Denna effekt har motverkats av en negativ valutakurseffekt på 13 161 miljoner kronor, som uppkommit då kronan stärkts gentemot samtliga valutor i valutareserven under 2002. Guldvärderingseffekten uppgick till 774 miljoner kronor och består av orealiserat resultat avseende 2002 års marknadsvärdeförändring av guldinnehavet.

Övriga kostnader utgörs främst av sedel- och myntkostnader, personalkostnader samt administrationskostnader. Totalt uppgick kostnaderna till 1 574 miljoner kronor (1 330 miljoner kronor).

En procent högre/lägre värdepappersräntor per balansdagen skulle ha försämrat/förbättrat resultatet (priseffekten) med ca 7 000 miljoner kronor och 10 procent starkare/svagare krona skulle ha försämrat/förbättrat resultatet (valutakurseffekten) med ca 14 700 miljoner kronor.

Finansiell riskhantering

Finansiell verksamhet genererar risker och hanteringen av dessa är en naturlig och väsentlig del av verksamheten. Riksbanken utsätts för risker vid förvaltningen av tillgångar såsom valutareserven, vid genomförandet av penningpolitiken och vid transaktioner i betalningssystemen. Riskerna kan delas upp i: anseenderisker, kreditrisker, likviditetsrisker, marknadsrisker och operativa risker. Riksbanken utvecklar löpande sina metoder inom detta område, i syfte att hantera dessa risker i enlighet med god marknadspraxis.

Ansvar för styrning, kontroll och rapportering av Riksbankens finansiella risker finns på flera nivåer. Det yttersta ansvaret för Riksbankens verksamhet ligger hos direktionen som också fastställer regler för förvaltning av guld- och valutareserven med utgångspunkt i riksbankslagens bestämmelser. Beredningsgruppen för finansiella risker behandlar frågor som rör riskpolicy, risknivå, risklimiter och utvärdering. Varje avdelningschef ansvarar för att se till att riskerna i den egna verksamheten hanteras och kontrolleras på ett tillfredsställande sätt på daglig basis. Riskkontrollavdelningen svarar för den oberoende riskkontrollen. Därutöver finns Riksbankens internrevision, som granskar och utvärderar effektiviteten och integriteten i riskhanteringen.

Med anseenderisk menas risken att Riksbankens anseende påverkas negativt som en följd av det sätt som den finansiella verksamheten bedrivits på. Denna risk begränsas genom att Riksbanken har en väl utvecklad riskhante-

ring som inkluderar riktlinjer för personalens etiska handlande och kvalitetskrav på bankens motparter.

2002/03:RB1

Kreditrisk är risken för oväntade förluster till följd av att Riksbankens motparter inte kan fullgöra sina åtaganden gentemot banken. För att begränsa Riksbankens motpartsrisiker ställs både kvalitativa (till exempel kreditbetyg) och kvantitativa krav på Riksbankens motparter och på de säkerheter (värdepapper) som lämnas till Riksbanken. Inom både den penningpolitiska verksamheten och valuta-reservs-förvaltningen används kreditbetyg från etablerade värderingsinstitut för att bedöma säkerheternas (skuldinstrumentens) respektive motparternas kreditstandard. Inom valuta-reservs-förvaltningen begränsas placeringsbeloppet hos varje motpart av motpartens kreditbetyg och storlek på eget kapital. Maximalt tillåten motpartsexponering är uttryckt som andel av valuta-reservens marknadsvärde.

Likviditetsrisk är risken för att Riksbanken inte omgående kan fullgöra sina betalningsåtaganden. Riksbanken håller en sådan likviditetsnivå att den har beredskap för både löpande och oförutsedda betalningsåtaganden. För att ytterligare reducera likviditetsrisken placerar Riksbanken i instrument för vilka det finns stora och likvida marknader samt i flera valutor och på flera marknader.

Marknadsrisk är risken för oväntade förluster på Riksbankens tillgångar till följd av förändringar av räntor och valutakurser. Ränterisken begränsas genom ett av direktionen fastställt intervall för valuta-reservens modifierade duration⁵, 4 till 6,5 procent. Resultat- och risknivån för respektive portfölj utvärderas dagligen mot en normportfölj. Valutarisken hanteras genom att Riksbanken placerar i fyra olika valutor⁶ med begränsad korrelation. Fördelningen mellan de olika valutorna är fast. Dessa riskmått kompletteras med Value-at-Risk-analyser⁷ (VaR) och olika former av stresstester. Riksbankens placementsbeslut fattas utifrån en konservativ riskvärdering.

Operativ risk är risken för oväntade förluster till följd av brister i administrativa rutiner eller system, brister i den interna kontrollen samt bristande kunskap. Riskerna begränsas genom kunnig och riskmedveten personal, tydliga och kända interna regelverk samt separerade ansvarsområden. Därutöver är alla affärsförbindelser underbyggda av ändamålsenlig juridisk dokumentation.

Inom Riksbanken, liksom inom hela den finansiella sektorn, pågår ett kontinuerligt arbete med att förbättra metoderna för mätning och uppföljning av risker. I detta arbete samarbetar Riksbanken med andra centralbanker och finansiella institut. Riksbanken har under 2002 beslutat att införskaffa ett gemensamt systemstöd för hela det finansiella transaktionsflödet. Riksbankens eget utvecklingsarbete under 2003 inriktas främst mot att utveckla systemstödet för både hanteringen av guld- och valuta-reservs-förvaltningen och genomförandet av penningpolitiken. Analysen av resultatet i valuta-reservs-förvalt-

⁵ Med modifierad duration avses hur många procent portföljen förlorar i värde om räntan stiger med en procentenhet.

⁶ Amerikanska dollar, euro, brittiska pund, japanska yen. Från och med 2003 kommer Riksbanken även att placera i kanadensiska och australiska dollar.

⁷ VaR är en statistisk metod som uttrycker den maximala potentiella förlusten som med viss sannolikhet kan uppstå under en viss period.

ningen skall brytas ned på marknadsfaktorerna med ökad periodicitet vilket kommer att höja kvaliteten på investeringsbesluten. Detta kommer att leda till att Riksbanken ökar den maximala avkastningen som är möjlig med beaktande av de begränsningar som finns. En korrekt hantering av de finansiella riskerna bidrar till att stärka Riksbankens oberoende och anseende.

Redovisningsprinciper

Riksbankens balansräkning och resultaträkning har upprättats enligt riksbankslagen med tillämpning av Bokföringsinstruktion för Riksbanken som är fastställd av direktionen.

Ändrade redovisningsprinciper

Redovisningsprinciperna har ej ändrats under 2002.

Redovisning av marknadsnoterade tillgångar

Riksbankens marknadsnoterade tillgångar redovisas i balansräkningen till gällande marknadsvärde. Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens köpkurs. I marknadsvärdet för räntebärande tillgångar och skulder ingår upplupen ränta.

Realiserade och orealiserade vinster och förluster i valuta gottskrivs eller belastar rörelseresultatet netto under posten ”Nettoresultat av finansiella transaktioner”.

I denna post ingår också värdering av eventuellt förekommande terminsposition samt realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper.

Redovisning av affärshändelser

Affärshändelser redovisas per den tidpunkt då risker och rättigheter övergår mellan parterna. För transaktioner på penning- och obligationsmarknaden samt valutamarknaden innebär detta att affärsdagsredovisning tillämpas. Inlånings- och utlåningstransaktioner, inklusive repotransaktioner, redovisas på likviddag.

Redovisning av repor

Med repa avses ett avtal om försäljning av tillgångar såsom värdepapper och guld där säljaren samtidigt förbinder sig att återköpa motsvarande tillgångar till ett överenskommet pris vid en framtida tidpunkt. Dessa avtal redovisas som lånetransaktioner i stället för att påverka värdepappers- eller guldinnehavet.

De tillgångar som Riksbanken lämnar som säkerhet vid inlåningsrepor redovisas fortsatt i balansräkningen och värderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappers- och guldinnehav. Belopp motsvarande er-

hållen köpeskilling redovisas som skuld och de överförda tillgångarna redovisas inom linjen.

2002/03:RB1

Tillgångar som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor redovisas ej i balansräkningen eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån. Belopp motsvarande erlagd köpeskilling redovisas som en fordran. Skillnaden mellan repans båda likvidbelopp (avista och termin) periodiseras över repans löptid.

Transaktioner som genomförs inom ramen för avtal om automatiska repor redovisas i balansräkningen endast om säkerhet ställts i form av kontanter under transaktionens hela löptid.

Redovisning av materiella anläggningstillgångar

Riksbankens materiella anläggningstillgångar är bokförda till anskaffningsvärde och skrivs av enligt plan. Nedskrivningar görs där värdeminskning bedöms varaktig. Uppskrivning får endast ske om tillgången har ett tillförlitligt och bestående värde som väsentligt överstiger bokfört värde. Avskrivningstiden på byggnader är 50 år och på övriga fastighetsanläggningar 5–15 år. Avskrivningstiden för inventarier är 3–7 år. Personalkostnader hänförliga till egenutvecklade IT-investeringar inräknas i vissa fall i anskaffningsvärdet för tillgången.

Balansräkning

2002/03:RB1

Miljoner kronor

Tillgångar

		2002-12-31	2001-12-31
Guld	Not 1	18 210	17 436
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige			
Fordringar på IMF	Not 2	14 306	13 293
Banktillgodohavanden och värdepapper	Not 3	136 288	134 405
		150 594	147 698
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	Not 4	29 219	65 118
Finjusterande transaktioner.....	Not 5	1 415	3 988
Utlåningsfacilitet	Not 6	87	29
		30 721	69 135
Övriga tillgångar			
Materiella anläggningstillgångar	Not 7	455	406
Finansiella tillgångar	Not 8	382	617
Derivatinstrument	Not 9	–	–
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 10	13	4
Fondlikvidfordringar.....	Not 11	365	–
Övriga tillgångar	Not 12	244	236
		1 459	1 263
Summa tillgångar		200 984	235 532
Skulder och eget kapital		2002-12-31	2001-12-31
Utelöpande sedlar och mynt			
Sedlar	Not 13	101 979	102 367
Mynt.....	Not 14	5 005	4 744
		106 984	107 111
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Inlåningsfacilitet	Not 15	87	48
Finjusterande transaktioner.....	Not 16	–	–
		87	48
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	Not 17	207	161
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	Not 18	–	2 204
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	Not 19	356	3 549
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF	Not 20	2 939	3 271
Övriga skulder			
Derivatinstrument	Not 21	17	176
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter.....	Not 22	6	9
Fondlikvidskulder	Not 23	544	–
Övriga skulder	Not 24	647	2 435
		1 214	2 620
Resultatutjämningsfond och eget kapital			
Resultatutjämningsfond	Not 25	26 325	26 401
Eget kapital	Not 26	62 943	70 890
		89 268	97 291
Årets resultat		–71	19 277
Summa skulder och eget kapital		200 984	235 532

Inom linjen förda poster, se not 39.

Resultaträkning

2002/03:RB1

Miljoner kronor

		2002	2001
Ränteintäkter	Not 27	7 220	9 197
Räntekostnader	Not 28	-206	-445
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not 29	-5 717	11 410
Avgifts- och provisionsintäkter	Not 30	10	11
Avgifts- och provisionskostnader	Not 31	-3	-4
Erhållna utdelningar	Not 32	39	35
Övriga intäkter	Not 33	4	11
Summa nettointäkter		1 347	20 215
Personalkostnader	Not 34	-337	-279
Administrationskostnader	Not 35	-216	-211
Avskrivningar på anläggningstillgångar	Not 36	-69	-63
Sedel- och myntkostnader	Not 37	-322	-332
Övriga kostnader	Not 38	-474	-53
Summa kostnader		-1 418	-938
Årets resultat		-71	19 277

Miljoner kronor*Not 1**Guld*

	2002-12-31	2001-12-31
Kvantitet		
Uns (miljoner)	5,96	5,96
Pris		
US-dollar/uns	347,85	277,25
Kronor/US-dollar	8,78	10,55
Bokfört värde	18 210	17 436

Riksbanken innehar 5,96 miljoner uns (troy/oz) guld vilket motsvarar 185,4 ton.

*Not 2**Fordringar på IMF*

	2002-12-31	2001-12-31
Särskilda dragningsrätter	1 569	2 076
Reservposition i IMF	12 479	10 932
Övriga fordringar	221	246
Upplupen ränta	37	39
Summa	14 306	13 293

Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter (SDR) uppgår till 132 miljoner SDR. Sveriges totala insatskapital (kvoten) i den internationella valutafonden (IMF) på 28 462 miljoner kronor (2 395,5 miljoner SDR) netto redovisas med valutafondens konto för svenska kronor under posten reservposition i IMF.

Posten övriga fordringar avser en räntefri insättning hos IMF som förvaltare av bidrag för IMF:s andel av skuldlättnadsinitiativet HIPC (Heavily Indebted Poor Countries) samt för fondens mjuka utlåning. Insättningen om totalt 18,6 miljoner SDR ska vara återbetald 2019-01-01.

*Not 3**Banktillgodohavanden och värdepapper*

Denna post består till övervägande del av utländska statspapper och statsgaranterade värdepapper samt därutöver av tillgodohavanden i utländska banker såsom deposits och nostrokton. Värdepappren är denominerade i amerikanska dollar, euro, brittiska pund och japanska yen. Under denna post redovisas även Target/E-RIX saldon netto.

*Not 4**Huvudsakliga refinansieringstransaktioner*

Under denna post redovisas Riksbankens regelbundna penningpolitiska repotransaktioner.

Minskningen beror främst på att extra utdelningen samt den normala utdelningen till statsverket under 2002, om totalt 27 300 miljoner kronor, finansierades genom en minskning av den penningpolitiska repån.

*Not 5**Finjusterande transaktioner*

Under denna post redovisas utlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet.

*Not 6**Utlåningsfacilitet*

Under denna post redovisas utlåning över natten till bankerna på deras K-RIX konton i Riksbanken.

Materiella anläggningstillgångar

	2002-12-31	2001-12-31
Fastigheter		
Anskaffningsvärde	399	324
Ackumulerade avskrivningar	-107	-101
Bokfört värde fastigheter	292	223
Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde	436	430
Ackumulerade avskrivningar	-273	-247
Bokfört värde maskiner och inventarier	163	183
Summa	455	406

I Riksbankens ägo fanns vid utgången av 2002 tre fastigheter vilka är belägna i Stockholm och Gävle. Årets ökning av fastigheternas anskaffningsvärde avser främst tillkommande utgifter för ombyggnationer av huvudkontoret.

Not 8

Finansiella tillgångar

	2002-12-31	2001-12-31
Aktier och andelar		
Crane AB (fd AB Tumba Bruk)	43	43
860 000 aktier à nominellt 100 kr		
Svensk Kontantförsörjning AB	15	250
(fd PSAB Pengar i Sverige AB)		
150 000 aktier à nominellt 100 kr		
Eskilstuna Penningsmedja AB	0	0
1000 aktier à nominellt 100 kr		
Tumba Kulturfastigheter AB	0	0
1000 aktier à nominellt 100 kr		
Swift	0	0
33 aktier à nominellt 125 EUR		
BIS	267	267
16 021 aktier à nominellt 2 500 guldfranc		
Europeiska centralbanken	57	57
5 % av 2,6537 % av totala andelsbeloppet		
Summa	382	617

Den 19 december lämnade Riksbanken ett aktieägartillskott på 200 miljoner kronor till Svensk Kontantförsörjning AB, vilket initialt ökade det bokförda värdet.

Aktieinnehavet har därefter av försiktighetsskäl skrivits ned med 435 miljoner kronor (50 miljoner kronor) till ett värde som motsvarar nominellt värde på aktierna. Aktieinnehavet i Crane AB (fd AB Tumba Bruk) har av försiktighetsskäl inte skrivits upp till ett värde som motsvarar bolagets egna kapital. Under 2002 lämnade Riksbanken även ett aktieägartillskott på 1 miljon kronor till Tumba Kulturfastigheter AB främst för att täcka bolagets utgift för stämpelskatt.

Not 9

Derivatinstrument

Under denna post redovisas derivatinstrument med positivt nettomarknadsvärde.

Not 10

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Under denna post redovisas förutbetalda kostnader och upplupna intäkter som ej avser räntebärande tillgångar och skulder.

Not 11

Fondlikvidfordringar

Fondlikvidfordringar avser försäljningslikvid för sålda värdepapper där betalning ännu ej erhållits.

Not 12

Övriga tillgångar

Denna post består främst av personallån, 200 miljoner kronor (188 miljoner kronor), till anställda i Riksbanken och Svensk Kontantförsörjning AB (fd PSAB Pengar i Sverige AB).

*Not 13**Sedlar*

De utelöpande sedlarna fördelar sig på följande valörer:

	2002-12-31	2001-12-31
1 000 kronor	46 920	48 358
500 kronor	42 046	40 727
100 kronor	10 025	10 371
50 kronor	1 122	1 096
20 kronor	1 556	1 504
10 kronor	230	231
5 kronor	80	80
Summa	101 979	102 367

*Not 14**Mynt*

De utelöpande mynten fördelar sig på följande valörer:

	2002-12-31	2001-12-31
10 kronor	1 921	1 808
5 kronor	1 113	1 064
2 kronor	8	8
1 kronor	1 108	1 052
0:50 kronor	263	248
Minnesmynt	592	564
Summa	5 005	4 744

*Not 15**Inlåningsfacilitet*

Under denna post redovisas inlåning över natten från bankerna på deras K-RIX konton i Riksbanken.

*Not 16**Finjusterande transaktioner*

Under denna post redovisas inlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet.

*Not 17**Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige*

Under denna post redovisas konton i svenska kronor som Riksbanken håller för andra centralbankers och internationella organisationers räkning.

*Not 18**Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige*

Under denna post redovisades för år 2001 konton i utländsk valuta som Riksbanken höll för Riksgäldskontorets räkning.

*Not 19**Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige*

Belopp motsvarande erhållen köpeskilling i utländsk valuta avseende inlåningsrepor redovisas under denna post.

*Not 20**Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF*

Under denna post redovisas Riksbankens skuld motsvarande de särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF. Den ackumulerade tilldelningen uppgår till 246,5 miljoner SDR.

*Not 21**Derivatinstrument*

Under denna post redovisas derivatinstrument med negativt nettomarknadsvärde.

*Not 22**Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter*

Under denna post redovisas upplupna kostnader och förutbetalda intäkter som ej avser räntebärande tillgångar och skulder.

Not 23

Fondlikvidskulder

Fondlikvidskulder avser köpeskilling för köpta värdepapper där betalning ännu ej erlagts.

Not 24

Övriga skulder

	2002-12-31	2001-12-31
Pensionsskuld	537	489
Semesterlöneskuld	22	19
Leverantörsskuld	57	55
Övrigt	31	1 872
Summa	647	2 435

Pensionsskulden har beräknats av Statens pensionsverk, SPV, och redovisas inklusive reservering för särskild löneskatt. Av pensionsskulden avser 24 miljoner kronor (26 miljoner kronor) personal som 1999 gick över till PSAB Pengar i Sverige AB (numera Svensk Kontantförsörjning AB). I posten övrigt ingick, för år 2001, 1 852 miljoner kronor avseende tillfällig skuld till Riksgäldskontoret orsakad av en betalning vid årsskiftet.

Not 25

Resultatutjämningsfond

Resultatutjämningsfonden har sedan 1988 hanterats enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition.

Not 26

Eget kapital

Eget kapital utgörs av:

	2002-12-31	2001-12-31
Grundfond	1 000	1 000
Reservfond	500	500
Dispositionsfond	61 443	69 390
Summa	62 943	70 890

Dispositionsfonden utgörs av:

Vinstdisposition:		
Valutakurseffekter	37 579	28 446
Guldvärderingseffekter	3 602	1 594
Övrig vinstdisposition	7 169	26 254
Uppskrivning av tillgångar:		
Guldinnehav	12 686	12 686
Anläggningstillgångar	172	175
BIS-aktier	235	235
Summa	61 443	69 390

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en grundfond och reservfond uppgående till 1 000 miljoner kronor respektive 500 miljoner kronor samt en dispositionsfond.

Dispositionsfondens storlek regleras inte i riksbankslagen, men används sedan 1988 enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition som fastställdes samma år. Därutöver används dispositionsfonden till att föra uppskrivningsbelopp vid uppskrivning av tillgångar. Riksbankens guldinnehav skrevs upp till marknadsvärdet 1998-12-31 och anläggningstillgångarna invärderades 1994 i balansräkningen till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar. Under 2002 har omföring gjorts mellan delposterna uppskrivning av anläggningstillgångar och vinstdisposition med 3 miljoner kronor till följd av årets avskrivningar samt avyttringar avseende de uppskrivna anläggningstillgångarna.

Värdet på BIS-aktierna skrevs upp 1996 för att motsvara marknadsvärdet på det guld som erlades som likvid för aktietilldelningen samma år.

Förändringen av posterna resultatutjämningsfond, eget kapital och årets resultat förklaras av nedanstående tabell:

2002/03:RB1

	Resultat- utjämningsfond	Eget kapital	Årets resultat	Totalt
Saldo 31 december 2001	26 401	70 890	19 277	116 568
Inleverans till statsverket		-20 000	-7 300	-27 300
Överföring till/från				
Resultatutjämningsfond	-76		76	0
Dispositionsfond		12 053	-12 053	0
Årets resultat			-71	-71
Saldo 31 december 2002	26 325	62 943	-71	89 197

Not 27

Ränteintäkter

	2002	2001
Utländska värdepapper	5 734	6 399
Inhemska värdepapper	-	574
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	1 465	2 185
Övrigt	21	39
Summa	7 220	9 197

Posten innefattar främst obligationsräntor samt erhållen ränta från de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna.

Not 28

Räntekostnader

	2002	2001
Utländska skulder	-188	-427
Inhemska skulder	-18	-18
Summa	-206	-445

Räntekostnader består främst av räntor på inlåningskonton i Riksbanken.

Not 29

Nettoresultat av finansiella transaktioner

	2002	2001
Priseffekt		
utländska värdepapper	6 670	852
inhemska värdepapper	-	-583
Valutakurseffekt	-13 161	9 133
Guldvärderingseffekt	774	2 008
Summa	-5 717	11 410

Priseffekten innefattar realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper.

Valutakurseffekten innefattar realiserade och orealiserade resultat avseende tillgångar och skulder i utländsk valuta.

Guldvärderingseffekten innefattar orealiserat resultat avseende marknadsvärdet förändring av guldinnehavet under 2002.

Not 30

Avgifts- och provisionsintäkter

Posten innefattar främst års- och transaktionsavgifter avseende RIX-systemet.

Not 31

Avgifts- och provisionskostnader

Posten innefattar främst kostnader för värdepappersdepåer.

Not 32

Erhållna utdelningar

Utdelning har erhållits från BIS med 39 miljoner kronor.

Not 33

Övriga intäkter

Övriga intäkter avser bland annat hyresersättning avseende Riksbankens fastighet i Gävle.

Not 34

Personalkostnader

	2002	2001
Löner och andra ersättningar	-172	-151
Pensionskostnader	-72	-49
Sociala avgifter	-70	-58
Övrigt	-23	-21
Summa	-337	-279

Ökningen av posten löner och andra ersättningar består till 4 miljoner kronor av grundlöneökningar. Resterande del förklaras framför allt av lönetillägg samt effekter av nyanställningar och personalomsättning. Löner och andra ersättningar till ledamöterna i direktionen uppgick under 2002 till 11 miljoner kronor (9 miljoner kronor). Ökningen beror främst på att reservering har gjorts för löneutbetalningar under karenserperioden till den avgående riksbankschefen. Fullmäktige har beslutat att under den lagstiftade karenserperioden, på högst ett år efter anställningens upphörande, ska direktionens ledamöterna erhålla full lön för anställning utan tjänstgöringsskyldighet, dock med avräkning för eventuell inkomst av annan tjänst under tiden. Under 2002 har personalutgifter hänförliga till egenutvecklade IT-investeringar inräknats i anskaffningsvärdet för tillgången med 8 miljoner kronor (7 miljoner kronor). Ökningen av posten pensionskostnader förklaras främst av att pensionskulden ökat under 2002 med 38 miljoner kronor varav 3 miljoner kronor är hänförliga till direktionen. Pensionskuldens ökning beror främst på högre löneunderlag.

Enligt ett beslut om riktlinjer för pensionsvillkoren för Riksbankens direktionens ledamöter av fullmäktige från den 21 maj 1999 skall föreskriften (RFS 1996:4) utfärdad av Riksdagens förvaltningsstyrelse om tillämpningen av förordningen (1995:1038) om statliga chefspensioner m.m. tillämpas för Riksbankens direktionens ledamöter. Enligt denna föreskrift skall äldre bestämmelser dock tillämpas för den som den 31 december 1996 omfattades av de upphävda föreskrifterna om förordnandepension m.m. Detta innebär att för Eva Srejber och Lars Heikensten tillämpas den äldre förordningen (1991:1160) om förordnandepension m.m. medan för de fyra övriga tillämpas förordningen (1995:1038) om statliga chefspensioner m.m.

Not 35

Administrationskostnader

	2002	2001
Information, representation	-14	-18
Transport, resor	-19	-16
Konsultuppdrag	-60	-63
Övriga externa tjänster	-9	-5
IT-drift	-54	-51
Ekonomipris	-17	-17
Kontors- och fastighetsdrift	-37	-35
Övrigt	-6	-6
Summa	-216	-211

I informationskostnaden ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer (inflationsrapport, finansiell stabilitetsrapport, årsredovisning, årsbok, kvartalstidskrift med flera) särskilda informationsprojekt, personaltidningen Bancoposten med mera. I posterna konsultuppdrag och övriga externa tjänster ingår kostnader motsvarande 21 miljoner kronor (26 miljoner kronor) avseende omställningsarbete på grund av Riksbankens arbete med att renodla verksamheten. Omställningsarbetet omfattar framför allt kostnader för bildandet av PSAB, försäljning av Tumba Bruk, överföring av produktionen av betalningsbalansstatistik till Statistiska centralbyrån samt kostnader för installation av ett nytt teletekniskt säkerhetssystem. Kostnader för IT-drift har ökat mellan år 2002 och 2001 främst beroende på högre licensavgifter.

Not 36

Avskrivningar på anläggningstillgångar

Under denna post redovisas planenliga avskrivningar avseende de materiella anläggningstillgångarna.

*Not 37**Sedel- och myntkostnader*

Av totala kostnaden för sedlar och mynt på 322 miljoner kronor avser 202 miljoner kronor inköp av sedlar och 120 miljoner kronor inköp av mynt.

*Not 38**Övriga kostnader*

Posten övriga kostnader avser främst nedskrivning med 435 miljoner kronor (50 miljoner kronor) avseende aktieinnehavet i Svensk Kontantförsörjning AB (fd PSAB Pengar i Sverige AB). I posten ingår även utgifter uppgående till 22 miljoner kronor avseende förstärkning av lokaler i Tumba dit verksamheten för sedelmakuleringen flyttats. Vidare ingår nedskrivningskostnader med 8 miljoner kronor avseende sedelmakuleringsmaskiner som överförts till Svensk Kontantförsörjning AB. Dessutom ingår reservering med 7 miljoner kronor avseende åtagande att till Statens Fastighetsverk lämna ersättning för eftersatt underhåll av de byggnader Tumba Kulturfastigheter donerade under 2002.

*Not 39**Inom linjen förda poster***Ställda säkerheter**

Värdepapper motsvarande ett marknadsvärde på 0 miljoner kronor (272 miljoner kronor) har ställts som säkerhet i samband med utländska värdepappersrepor.

Värdepapper motsvarande ett marknadsvärde på 96 miljoner kronor (95 miljoner kronor) har ställts som marginalsäkerhet.

Guld motsvarande ett marknadsvärde på 11 047 miljoner kronor (11 047 miljoner kronor) har lånats ut, varav 390 miljoner kronor (844 miljoner kronor) i form av guldrepor.

Ansvarsförbindelser

Förbindelse att till KPA Pensionsförsäkring AB betala kompletteringsersättning om så erfordras på grund av värdesäkring av de pensionsförmåner den försäkrade har rätt till. Åtagandet avser personal som 1971 övergick från Riksbanken till AB Tumba Bruk (numera Crane AB).

Åtaganden

Avtal om kortfristigt ömsesidigt valutastöd med centralbankerna i Danmark, Norge och Island uppgående till 1 000 miljoner EUR⁸.

Avtal under GAB (General Arrangements to Borrow) och NAB (New Arrangements to Borrow) avseende kreditarrangemang för IMF uppgående till högst 859 miljoner SDR⁸.

Ränteterminer med negativt värde uppgick nominellt till 3 801 miljoner kronor (3 205 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 12 miljoner kronor (72 miljoner kronor).

Utestående valutaterminer med negativt värde uppgick nominellt till 1 010 miljoner kronor (0 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 19 miljoner kronor (0 miljoner kronor).

Utestående valutavappavtal med positivt värde uppgick nominellt till 2 576 miljoner kronor (0 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 27 miljoner kronor (0 miljoner kronor). Valutavappavtal med negativt värde uppgick nominellt till 2 640 miljoner kronor (3 160 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 15 miljoner kronor (101 miljoner kronor).

Avtal där Riksbanken garanterar värdet på de svenska statsobligationer, statsskuldväxlar och bostadsobligationer som används som säkerhet för intradagskrediter mellan affärsbankerna och centralbankerna inom euroområdet.

Till en begränsad krets av befattningshavare som gått över till anställning i PSAB Pengar i Sverige AB (numera Svensk Kontantförsörjning AB) har Riksbanken gjort en utfästelse om möjlighet till återgång till tjänstgöring i Riksbanken så länge bolaget huvudsakligen ägs av Riksbanken. Om aktiemajoriteten övergår till annan eller andra ägare gäller motsvarande utfästelse i högst två år efter ändringen av ägarmajoriteten.

Åtagande mot Nobelstiftelsen att årligen ställa medel till förfogande för att utdela ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

⁸ Omräkningskurser till SEK per 2002-12-31: EUR 9,15 och SDR 11,88.

Miljoner kronor

I femårsöversikten presenteras balans- och resultaträkningarna i enlighet med nu gällande redovisningsprinciper.

Balansräkning

	2002-12-31	2001-12-31	2000-12-31	1999-12-31	1998-12-31
TILLGÅNGAR					
Guld	18 210	17 436	15 428	14 774	13 834
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige					
Fordringar på IMF	14 306	13 293	10 671	12 949	13 707
Banktillgodohavanden och värdepapper	136 288	134 405	141 948	125 018	108 705
	150 594	147 698	152 619	137 967	122 412
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Huvudsakliga refinansierings-transaktioner	29 219	65 118	40 871	45 596	41 581
Finjusterande transaktioner	1 415	3 988	2 285	–	2 240
Utlåningsfacilitet	87	29	48	37	25
	30 721	69 135	43 204	45 633	43 846
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	–	–	20 728	28 998	32 842
Övriga tillgångar					
Materiella anläggningstillgångar	455	406	372	354	720
Finansiella tillgångar	382	617	667	767	367
Derivatinstrument	–	–	–	13	30
Förutbetalda kostnader och upplupna räntor	13	4	17	5	12
Fondlikvidfordringar	365	–	–	–	–
Övriga tillgångar	244	236	220	254	311
	1 459	1 263	1 276	1 393	1 440
SUMMA TILLGÅNGAR	200 984	235 532	233 255	228 765	214 374
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
Utelöpande sedlar och mynt					
Sedlar	101 979	102 367	93 229	94 237	82 288
Mynt	5 005	4 744	4 434	4 213	3 980
	106 984	107 111	97 663	98 450	86 268
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Inlåningsfacilitet	87	48	108	257	84
Finjusterande transaktioner	–	–	–	4 200	–
Övrig inlåning	–	–	–	–	1 595
	87	48	108	4 457	1 679

	2002-12-31	2001-12-31	2000-12-31	1999-12-31	1998-12-31
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	207	161	159	156	230
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	–	2 204	1 432	2 018	–
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	356	3 549	4 105	5 256	3 641
Motpost till SDR som tilldelats av IMF	2 939	3 271	3 066	2 899	2 838
Övriga skulder					
Derivatinstrument	17	176	130	–	–
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	6	9	6	2	7
Fondlikvidskulder	544	–	493	–	208
Övriga skulder	647	2 435	603	499	781
	1 214	2 620	1 232	501	996
Resultatutjämningsfond och eget kapital					
Resultatutjämningsfond	26 325	26 401	42 193	51 046	47 422
Eget kapital	62 943	70 890	62 988	60 057	49 437
	89 268	97 291	105 181	111 103	96 859
Årets resultat	–71	19 277	20 309	3 925	21 863
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	200 984	235 532	233 255	228 765	214 374

Resultaträkning

	2002	2001	2000	1999	1998
Ränteintäkter	7 220	9 197	9 572	8 347	8 781
Räntekostnader	–206	–445	–548	–393	–448
Nettoresultat av finansiella transaktioner	–5 717	11 410	12 009	–3 352	14 024
Avgifts- och provisionsintäkter	10	11	12	53	121
Avgifts- och provisionskostnader	–3	–4	–7	–7	–11
Erhållna utdelningar	39	35	38	36	33
Övriga intäkter	4	11	21	17	33
Summa intäkter	1 347	20 215	21 097	4 701	22 533
Personalkostnader	–337	–279	–253	–271	–302
Administrationskostnader	–216	–211	–160	–173	–168
Avskrivningar på anläggningstillgångar	–69	–63	–62	–69	–75
Sedel- och myntkostnader	–322	–332	–209	–138	–117
Övriga kostnader	–474	–53	–104	–125	–8
Summa kostnader	–1 418	–938	–788	–776	–670
Årets resultat	–71	19 277	20 309	3 925	21 863

Crane AB (fd AB Tumba Bruk)

Resultaträkning

Belopp i mkr	2002	2001
Rörelsens intäkter	424	565
Rörelsens kostnader	-540	-562
Rörelseresultat	-116	3
Finansiella poster	-5	-3
Resultat efter finansiella poster	-121	0
Bokslutsdispositioner	2	4
Skatt	33	-4
Årets resultat	-86	0

Myntrörelsen avyttrades per den 1 januari 2002, vilket förklarar ungefär hälften av intäktsminskningen från år 2001. De lägre intäkterna år 2002 är också hänförliga till mindre efterfrågan på sedelpapper på världsmarknaden samt till mindre beställning av svenska sedlar efter det att de nya 500- och 100-kronorssedlarna introducerades 2001. En skattefordran upptas på grund av omstrukturingsreserv, inkuransnedskrivning samt underskottsavdrag.

Balansräkning

Belopp i mkr	2002-12-31	2001-12-31
Anläggningstillgångar	301	279
Omsättningstillgångar	140	255
Summa tillgångar	441	534
Eget kapital	164	250
Obeskattade reserver	73	74
Avsättningar	0	0
Långfristiga skulder	84	78
Kortfristiga skulder	120	132
Summa eget kapital och skulder	441	534

Styrelse

Crane, Lansing, ordförande
 Eriksen, Kersti
 Helgesson, Lars-Åke
 Kittredge, Frank
 Nyberg, Lars
 Storch, Marcus
 Westerberg, Sten
 Whitridge, Fred
 Arebro, Urban, arbetstagarrepresentant
 Dafthagen, Mats, arbetstagarrepresentant

Verkställande direktör

Westervelt, William

Crane AB

147 82 TUMBA

Tfn 08-578 695 00, fax 08-578 698 00, webbadress: www.crane.se

Resultaträkning (koncernen*)

Belopp i mkr	2002	2001
Rörelsens intäkter	283	264
Rörelsens kostnader	-511	-331
Rörelseresultat	-228	-67
Finansiella poster	-9	0
Resultat efter finansiella poster	-237	-67
Skatt	0	0
Årets resultat	-237	-67

Bolaget har, efter beslut i Riksbankens direktion, under året delats i två separata bolag. Den konkurrensutsatta verksamheten (PSAB) skall säljas under 2003. För resterande verksamhet (SKAB) prövas möjligheten av en överlåtelse till affärsbankerna. Kostnader för omstruktureringen i samband med uppdelningen beräknas till drygt 200 miljoner kronor, varav ca 100 miljoner kronor belastar resultatet för 2002. Det negativa resultatet beror även till stor del på minskade volymer i den verksamhet som är hänförlig till uppdraget från Riksbanken. Den konkurrensutsatta verksamheten, som byggs upp inför försäljningen, har också visat ett negativt resultat under året.

Bolaget har i december erhållit ett villkorat aktieägartillskott om 200 miljoner kronor för att täcka omstruktureringkostnader.

Balansräkning (koncernen*)

Belopp i mkr	2002-12-31	2001-12-31
Anläggningstillgångar	256	277
Omsättningstillgångar	132	81
Summa tillgångar	388	358
Eget kapital	210	247
Avsättningar	25	23
Långfristiga skulder	8	-
Kortfristiga skulder	145	88
Summa eget kapital och skulder	388	358

Styrelse

Nyberg, Lars, ordförande
Bäckman, Gunnar, vd
Eriksen, Kersti
Hagberg, Lennart
Ehrlund, Kjell, arbetstagarrepresentant
Johansson, Monica, arbetstagarrepresentant

Verkställande direktör

Bäckman, Gunnar
Svensk Kontantförsörjning AB
Box 14041
167 14 BROMMA
Tfn 08-634 63 00, fax 08-634 63 01
webbadress: www.pengarisverige.se

* I koncernen ingår dotterbolagen Pengar i Sverige AB, Svenska Kontanthanteringssystem AB, Swedcash AB (vilande) samt Svenska Kontanthanteringsfastigheter AB med tre stycken fastighetsförvaltande dotterbolag.

Resultaträkning

Belopp i mkr	2001-10-08 2002-12-31
Realisationsresultat vid försäljning av myntrörelse m.m.	196,7
Övriga kostnader	-0,2
Ränteintäkter	8,2
Resultat efter finansiella poster	204,7
Skatt på årets resultat	-57,3
Årets resultat	147,4

Bolaget förvärvades i december 2001 i syfte att köpa myntrörelsen inklusive en fastighet i Eskilstuna från AB Tumba Bruk (numera Crane AB) för omedelbar försäljning till det finska myntverket Rahapaja Oy (Nordic Coin AB). Affären genomfördes per den 1 januari 2002 och den totala försäljningslikviden uppgick till 219,5 miljoner kronor.

Bolaget bedriver inte någon verksamhet och avsikten är att bolaget skall likvideras under år 2003 efter bokslut och vinstutdelning för år 2002 samt när garantiåtaganden i förhållande till Nordic Coin AB löper ut vid halvårsskiftet.

Balansräkning

Belopp i mkr	2002-12-31
Omsättningstillgångar	204,8
Summa tillgångar	204,8
Eget kapital	147,5
Kortfristiga skulder	57,3
Summa eget kapital och skulder	204,8

Styrelse

Eriksen, Kersti, ordförande
Hasselgren, Björn

Eskilstuna Penningsmedja AB
c/o Sveriges riksbank
Direktionsavdelningen
103 37 Stockholm

Resultaträkning

	2001-10-08
Belopp i mkr	2002-12-31
Rörelsens intäkter	–
Rörelsens kostnader	–1,0
Rörelseresultat	–1,0
Ränteintäkter	0
Resultat efter finansiella poster	–1,0
Skatt på årets resultat	–
Årets resultat	–1,0

Bolaget förvärvades i december 2001 i syfte att köpa mark, vissa kulturhistoriskt värdefulla byggnader och inventarier från AB Tumba Bruk (numera Crane AB). Det kulturskyddade området med byggnader och närmast angränsande mark har per den 1 oktober 2002 överlåtits till Statens Fastighetsverk. Syftet är att det industriellt och kulturhistoriskt unika bruksområdet med tillhörande byggnader och park skall bevaras för kommande generationer. Resterande mark kommer att försäljas. Avsikten är vidare att bilda en stiftelse för att inom bruksområdet bedriva museiverksamhet m.m. När försäljningen är slutförd och stiftelsen har bildats är avsikten att bolaget skall avvecklas.

Balansräkning

	2002-12-31
Belopp i mkr	
Omsättningstillgångar	0,2
Summa tillgångar	0,2
Eget kapital	0,1
Skulder	0,1
Summa eget kapital och skulder	0,2

Styrelse

Eriksen, Kersti, ordförande
Hasselgren, Björn

Tumba Kulturfastigheter AB
c/o Sveriges riksbank
Direktionsavdelningen
103 37 Stockholm

Avveckling En förpliktelse som upphör när värdepapper eller pengar överförs från en part till en annan. Ofta är överföringen endast en bokföringsåtgärd.

Betalningsbalans En statistisk redovisning av ett lands ekonomiska transaktioner med omvärlden.

Betalningssystem Infrastruktur som används för att genomföra betalningar.

BIS Bank for International Settlements i Basel är "centralbankernas bank" och ett samarbetsorgan för centralbankerna. Medlemmar är för närvarande 49 centralbanker, däribland flertalet europeiska länder. Styrelsen består av G10-länderna.

Diskonto Referensränta som återspeglar det allmänna ränteläget och åberopas till exempel i räntelagens bestämmelser om dröjsmålsränta. Från och med den 1 juli 2000 har Riksgäldskontoret övertagit uppgiften från Riksbanken att fastställa och publicera diskontot.

ECB Europeiska centralbanken i Frankfurt. Banken bildades den 1 juni 1998 och är gemensam centralbank för de länder som fullt ut ingår i EMU:s tredje steg.

ECBS Europeiska centralbankssystemet. ECBS består av ECB och de 15 nationella centralbankerna i EU.

EFK EU:s ekonomiska och finansiella kommitté som ger råd i ekonomisk-politiska frågor till Ekofin-rådet.

Ekonometriska modeller I ekonometriska modeller används historiska samband, beräknade med statistiska metoder, för att belysa sambanden mellan olika delar av ekonomin.

EMU Den ekonomiska och monetära unionen. Den tredje och sista etappen inleddes den 1 januari 1999 då bland annat växelkurserna mellan valutorna i de tolv deltagarländerna låstes och ansvaret för penningpolitiken fördes över från dessa till gemensamt beslutsfattande i ECB-rådet.

G10 Group of Ten, G10, grundar sig i ett låneavtal som ett tiotal länder ingick 1961 med IMF för att under särskilda omständigheter förse valutafonden med likviditet. Gruppen har framför allt varit ett utredningsorgan i frågor som rör det internationella finansiella systemet. Riksbanken representerar tillsammans med Finansdepartementet Sverige i samarbetet. Ett särskilt samarbete har också utvecklats mellan centralbankerna i G10, bland annat arbetar ett antal kommittéer för att på olika sätt stärka den internationella finansiella stabiliteten.

IMF Internationella valutafonden (International Monetary Fund, IMF) bildades 1944 för att främja handel och tillväxt genom att verka för internationellt monetärt samarbete och finansiell stabilitet. Organisationen har idag 183 medlemsländer och Riksbanken är kontaktorgan för IMF i Sverige.

Inflation Allmänna prishöjningar som innebär att penningvärdet faller. Motsatsen är deflation.

Intervenera När en centralbank köper eller säljer valuta på den öppna marknaden oftast i syfte att påverka den egna växelkursen.

Kort ränta Ränta på lån med kortare löptid än ett år.

Lång ränta Ränta på lån med längre löptid än ett år.

Motpart Den andra parten i en finansiell transaktion.

Penningmarknad En marknad bestående av banker och andra finansinstitut som tar emot kortfristig inlåning och ger kortfristig utlåning, från en dag upp till ett år. (Kapitalmarknaden är inriktad på medellånga och långa krediter).

Penningpolitik Riksbankens agerande för att påverka räntenivån och indirekt penningvärdet.

Prisstabilitet Fast penningvärde. Enligt Riksbankens definition innebär prisstabilitet att inflationen, mätt med konsumentprisindex, begränsas till 2 procent \pm 1 procentenhet.

Repa En transaktion där Riksbanken lånar ut pengar till bankerna genom så kallade penningpolitiska repor. En penningpolitisk repa innebär att Riksbanken tillför likviditet genom att köpa värdepapper av bankerna och samtidigt avtala om att värdepapperet säljs tillbaka till bankerna efter en viss tid (bland marknadsaktörer kallas detta för en omvänd repa). Riksbanken får då tillbaka pengarna och värdepapperet återgår till den ursprungliga ägaren.

Reporäntan Den ränta bankerna får betala (eller får) när de lånar pengar (eller placerar) i Riksbanken på en vecka.

RIX Riksbankens system för clearing och avveckling. Avvecklar betalningar i kronor (K-RIX) och i euro (E-RIX) enligt principen bruttoavveckling i realtid. RIX är anslutet till Target (se nedan).

Styrräntor De räntor som Riksbanken själv bestämmer: inlånings-, utlånings- och reporänta. Reporäntan är den viktigaste styrräntan.

Target Gemensamt betalningssystem inom EU till vilket medlemsländernas nationella betalningssystem är kopplade. Det kopplar samman 16 centralbanker och ungefär 5 000 kommersiella banker.

Tillgångspriser Pris på i huvudsak aktier och fastigheter.

Valutapolitik En centralbanks agerande för att påverka den egna valutans växelkurs mot andra valutor.

Valutareserv Reserv av utländsk valuta som används vid köp och försäljning av svenska kronor. Finns på tillgångssidan i Riksbankens balansräkning.

Valutakurs/växelkurs En valutas pris uttryckt i enheter av en annan valuta.

2002/03:RB1

Valutering En fysisk transaktion där kontanter tas emot till, eller lämnas ut från, Riksbankens kontantlager gentemot en bank eller post och ränteberäkningen därmed påbörjas eller avslutas.

Publikationer

Riksbanken ger varje år ut ett flertal publikationer. De viktigaste är:

- Inflationsrapport utkommer fyra gånger per år. Rapporten utgör underlag för penningpolitiska beslut. Syftet är också att göra Riksbankens bedömningar allmänt tillgängliga för att stimulera intresset och underlätta förståelsen för penningpolitiken.
- Finansiell stabilitet utkommer två gånger per år. I rapporten redogör Riksbanken för sin syn på utvecklingen inom det finansiella systemet och vad den innebär för stabiliteten. Avsikten är också att stimulera till diskussion kring frågor som rör betalningssystemets stabilitet.
- Penning- och valutapolitik utkommer fyra gånger per år. Denna kvartals-tidskrift innehåller artiklar inom Riksbankens arbetsområde.
- Årsredovisningen redogör för penning- och valutapolitiken under det gångna året. I årsredovisningen finns Riksbankens bokslut med förvaltningsberättelse samt balans- och resultaträkning.
- Statistisk årsbok utkommer en gång om året. Den innehåller statistik om Riksbanken, finansiella marknader, betalningssystem, betalningsbalans och valutamarknad.
- Working Papers Series presenterar utredningar som har anknytning till Riksbankens verksamhetsområde och som bedöms vara av intresse även utanför Riksbanken.
- Publikationer från Europeiska centralbanken, ECB.
- Informationsmaterial om till exempel Riksbanken, svenska sedlar och mynt samt euron.

På Riksbankens webbplats (www.riksbank.se) presenteras samtliga publikationer. Flertalet av dessa publiceras på både svenska och engelska. Beställning görs enklast genom beställningsfunktionen på webbplatsen. På webbplatsen publicerar Riksbanken också pressmeddelanden, tal, artiklar och protokoll från direktionens och fullmäktiges sammanträden.

Adress

Sveriges riksbank
103 37 Stockholm
Telefon 08-787 00 00
www.riksbank.se

Remissyttranden lämnade av Riksbankens direktion under 2002. Där inte annat anges har beslut fattats av vice riksbankschef Villy Bergström som har beredningsansvar för remissfrågor.

Finansdepartementet

- 2002-10-25 Yttrande över förslag till riktlinjer för statsskuldens förvaltning. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.
- 2002-10-18 Yttrande över betänkandet ”Stabiliseringspolitik i valutaunionen” (SOU 2002:16). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.
- 2002-10-16 Yttrande med anledning av uppdatering av regeringsbeslut angående den svenska avgiften till EU.
- 2002-09-30 Yttrande över Värdepappersfundsutredningens delbetänkande (SOU 2002:56). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.
- 2002-09-23 Yttrande över Finansdepartementets promemoria om ändring av övergångsbestämmelser för vissa finansiella företag (Fi 2002/3173).
- 2002-08-29 Yttrande på remiss från Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) gällande översynen av de 40 rekommendationerna.
- 2002-08-26 Yttrande över Finansdepartementets promemoria om skatte regler vid ett system för individuell kompetensutveckling (Fi 2002/2623).
- 2002-06-06 Yttrande över (Ds 2002:5) om Reformerade bank- och finansieringsrörelsereregler. Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.
- 2002-05-07 Yttrande över Riksgäldskontorets hemställan om ändring av bankrörelselagens regler om banksekretess.
- 2002-02-22 Yttrande över promemoria om tillämpning av EG-förordningen om gränsöverskridande betalningar i euro (dnr Fi 2002/552). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.
- 2002-02-15 Yttrande över betänkandet ”Regler för Riksrevisionen” (SOU 2001:97). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens fullmäktige.
- 2002-01-28 Yttrande över fråga om utvidgad prospektskyldighet inom EU (Finansdepartementets dnr EUFi 2002/1025).

Finansinspektionen

- 2002-11-28 Yttrande över förslag till föreskrifter om svenska livförsäkringsföretags skyldighet att lämna redogörelse över balansräkning, resultaträkning m.m.

- 2002-10-16 Yttrande över förslag till föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot finansiering av särskilt allvarlig brottslighet. 2002/03:RB1
- 2002-10-11 Yttrande över ändringsförslag till Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag (FFFS 2002:22), motiv till ändringarna och tillhörande konsekvensanalys.
- 2002-10-11 Yttrande över ändringsförslag till Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 1997:11) om värdepappersfonder samt tillhörande konsekvensanalys.
- 2002-10-11 Yttrande över ändringsförslag till Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2001:19), motiv till ändringarna och tillhörande konsekvensanalys.
- 2002-09-11 Yttrande över Finansinspektionens förslag till föreskrifter om utgivning av elektroniska pengar samt förslag till allmänna råd om ansökan om tillstånd till utgivning av elektroniska pengar.
- 2002-06-27 Yttrande över promemoria angående Finansinspektionens förhållningssätt till Redovisningsrådets rekommendationer och Akutgruppens uttalanden.
- 2002-06-17 Yttrande över Nordnet Securities AB:s ansökan om oktroj.
- 2002-05-13 Yttrande över förslag till föreskrifter och allmänna råd om rapportering av väsentliga affärshändelser och avtal inom en försäkringsgrupp.
- 2002-03-04 Yttrande över förslag till föreskrifter om gruppbaserad kapitalbas och solvensmarginal för försäkringsföretag och understödsföreningar som ingår i en grupp.

Jordbruksdepartementet

- 2002-07-04 Yttrande över betänkandet Utbetalning av jordbruksstöd i euro (SOU 2002:36).

Justitiedepartementet

- 2002-09-11 Yttrande över betänkandet "Utländsk valuta – Ägarhypotek" (SOU 2001:83).
- 2002-07-04 Yttrande över betänkandet "Att äga sin lägenhet" (SOU 2002:21).
- 2002-04-22 Yttrande över Tillsynsutredningens delbetänkande "Statlig tillsyn" (SOU 2002:14).
- 2002-01-18 Yttrande över promemorian "Företagsbot" (Ds 2001:69).
- 2002-01-18 Yttrande över framställning från Statistiska centralbyrån med förslag om ändring i lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

Kommerskollegium

2002/03:RB1

- 2002-08-21 Yttrande avseende de svensk-tyska handelsförbindelserna inför regeringskommissionens möte. Beslut i detta ärende har fattats av Gustaf Adlercreutz, Riksbankens internationella avdelning.
- 2002-07-01 Yttrande över remiss till näringslivet angående svenska prioriteringar i EU:s kommande förhandlingar med AKS-länderna.

Krisberedskapsmyndigheten

Yttrande över Krisberedskapsmyndighetens remiss "Översyn av mål för samverkansområden" (KBM dnr 0591/2002).

Näringsdepartementet

- 2002-10-11 Yttrande över Post- och telestyrelsens (PTS) rapport "Förslag till ändring av sekretesslagen" (1980:100) med anledning av PTS uppdrag att inrätta en funktion för IT-incidentrapportering.
- 2002-10-04 Yttrande över delbetänkandet "Tid – för arbete och ledighet" (SOU 2002:58). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

Riksdagen

Yttrande över Riksdagskommitténs förslag "Moderniserad riksdagsordning". Beslut i detta ärende har fattats av Riksbanksfullmäktige.

Statistiska centralbyrån

- 2002-09-26 Yttrande över förslag till reviderad standard för näringsgrensindelning respektive ny standard för produktindelning.

SWEDAC

- 2002-04-22 Yttrande över förslag om särskilda föreskrifter vad gäller kvalitets- och miljöledningssystem.

Utrikesdepartementet

- 2002-07-02 Yttrande över betänkandet "En rättvisare värld utan fattigdom" (SOU 2001:96). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.

Lars Heikensten
Riksbankschef

Eva Srejber
Förste vice riksbankschef

Villy Bergström
Vice riksbankschef

Lars Nyberg
Vice riksbankschef

Kristina Persson
Vice riksbankschef

Irma Rosenberg
Vice riksbankschef